Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

ΚΡΙΤΟΣ

Μηνιάτικη ανεξάρτητη-αδέσμευτη ηλεκτρονική έκδοση,
σε θέματα Θεάτρου Σκιών, σάτιρας και ευρύτερης ενημέρωσης
Περίοδος Α' Τεύχος 23 Μάρτιος 2021

8 Μάρτη
Π. Μέρα
της
χουνάρας

200 1821-2021

ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ
& ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΗΜΕΡΕΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ

8 Μαρτίου Παγκόσμια μέρα Γυναίκας
20 Μαρτίου 2004. Μνήμη Γεώργιου-Στέφανου Αλιμπέρτη
21 Μαρτίου. Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης
21 Μαρτίου. Διεθνής Ημέρα για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΒΔΟΜΑΔΕΣ ΟΗΕ: 21-27 Μαρτίου. Εβδομάδα Αλληλεγγύης με τους λαούς που αγωνίζονται κατά του Ρατσισμού και των Φυλετικών Διακρίσεων
21 Μαρτίου. Παγκόσμια Ημέρα Συνδρόμου Down
21 Μαρτίου. Διεθνής Ημέρα Δασών
22 Μαρτίου. Παγκόσμια Ημέρα για το Νερό
23 Μαρτίου. Παγκόσμια Ημέρα Μετεωρολογίας
24 Μαρτίου. Διεθνής Ημέρα για το Δικαίωμα στην Αλήθεια σχετικά με τις Κατάφωρες Παραβιάσεις των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και για την Αξιοπρέπεια των Θυμάτων
24 Μαρτίου. Παγκόσμια Ημέρα κατά της Φυματίωσης
25 Μαρτίου. Διεθνής Ημέρα Αλληλεγγύης προς τους Κρατούμενους και Αγνοούμενους Υπαλλήλους του Ο.Η.Ε.
25 Μαρτίου. Διεθνής Ημέρα Μνήμης Θυμάτων Δουλεμπορίου

25η Μαρτίου ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗ ΕΟΡΤΗ
200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821
28 Μαρτίου Παγκόσμια μέρα Θεάτρου Σκιών

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΚΡΙΤΟΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ: Πάνος Β. Καπετανίδης
Τηλέφωνο: 210 46 16 664
Διόρθωση κειμένων:
Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης
Εξώφυλλο: **Σωτήρη Χαρίδημου**
"Η Παγκόσμια μέρα της γυναίκας"

Τα κείμενα, που φιλοξενούνται στο ψηφιακό έντυπο ***"Ο Καραγκιόζης Αλογόκριτος"***, εκφράζουν τις προσωπικές απόψεις των συντακτών τους, κάτι που δεν συνεπάγεται υποχρεωτικά και την αποδοχή τους από τους υπεύθυνους της ύλης του.

8

8 Μάρτη. Παγκόσμια μέρα Γυναίκας

Οι γυναίκες του Πικάσο

ΔΙΑΚΟΣΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821:

ΔΙΑΚΟΣΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΗΡΩΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ

Του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη

β) Η μεγάλη Τριλογία

Σύμφωνα με τον Τζούλιο Καΐμη, τα ηρωικά έργα του «Κατσαντώνη» και του «Αθανάσιου Διάκου» αποτέλεσαν, μεταγενέστερα, επίσης κύριες μήτρες από τις οποίες πλάστηκε το ηρωικό δραματολόγιο του Καραγκιόζη, όπως ακριβώς δηλαδή είχε ήδη συμβεί αρχικώς με τα έργα του «Χριστιανομάχου» και του «Καπετάν Γκρη».

Το έργο του *«Κατσαντώνη»* *έχει τις ρίζες του στο Ηπειρώτικο Θέατρο Σκιών και μολονότι κυκλοφόρησε και σε γραπτά φυλλάδια, η γνήσια μορφή του είναι αυτή που έχει αποκρυσταλλωθεί, στόμα με στόμα, από την προφορική παράδοση, ως μια παράσταση σμιλευμένη με το θεατρικό λόγο, που είναι και το κύριο όπλο της.*

Σύμφωνα με την υπόθεση του έργου «Ο Κατσαντώνης», *ο Αλή Πασάς βασανίζει μέχρι θανάτου τον Κατσαντώνη, που δεν δέχεται με τίποτα να αλλάξει την πίστη του. Κατά τον Καΐμη, «ο ήρωας βασανίζεται. Το μυστήριο διαρκεί όλη τη νύχτα και τέλος εκτελείται από τους δήμιους τσιγγάνους». Τότε, ένας Άγγελος κατεβαίνει προς τον ήρωά μας, τον στεφανώνει και παίρνει την ψυχή του ψηλά στους ουρανούς.*

Το έργο του «Αθανάσιου Διάκου», *στην εποχή του Τζούλιο Καΐμη, ήταν ήδη ένα επίσης αποκρυσταλλωμένο έργο από την προφορική παράδοση των Ελλήνων καραγκιοζοπαιχτών, το οποίο εντυπωσίαζε ανέκαθεν τους θεατές με το πλήθος των φιγούρων του, την πλούσια δράση του και τις εντυπωσιακές μάχες του.*

*Σύμφωνα με την υπόθεση του έργου **«Αθανάσιος Διάκος»**, κατά τον Καΐμη, «ο Διάκος είναι φυλακισμένος του Ομέρ Βρυώνη. Ο Πασάς της Μελλίσσονας από ευγνωμοσύνη, μεσολαβεί για να του σώσει τη ζωή. Ο Ομέρ Βρυώνης συγκατατίθεται να του παραχωρήσει τη χάρη, υπό την προϋπόθεση ότι ο Διάκος θα απαρνηθεί τη θρησκεία του Χριστού και θ' ασπαστεί το νόμο του Μωάμεθ. Ο Διάκος αρνείται με αγα-*

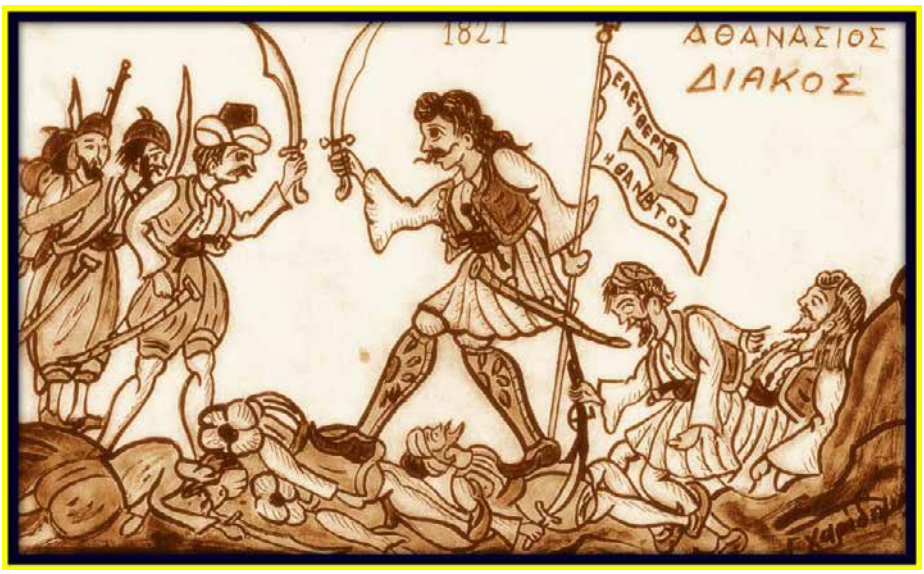

έργων του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών, στο τέλος των οποίων ο καθένας από τους ήρωες αποθεώνεται με το μαρτύριό του, χάρη στο οποίο ανεβαίνει, συν Αγγέλοις, στους ουρανούς. Το τρίτο μέρος αυτής της μεγάλης Τριλογίας, ***«Ο Απαγχονισμός του Αγίου Πατριάρχη Γρηγορίου Ε΄»****, θα μας απασχολήσει εκτενώς στο επόμενο τεύχος.*

νάκτηση. Καταδικάστηκε σε φρικτό θάνατο: να σουβλιστεί και να καεί σε χαμηλή φωτιά».

Κοινές συνισταμένες στα δύο παραπάνω έργα μήτρες των μετέπειτα ηρωικών έργων στο ρεπερτόριο του Καραγκιόζη, είναι: **α) Ο αγώνας των Ελλήνων ηρώων της προεπαναστατικής και της επαναστατικής περιόδου** *για την ελευθερία και* **β) Η τελική θυσία τους στο πεδίο της δόξας.**

Ειδικότερα, αυτά τα δύο ηρωικά έργα περιστρέφονται γύρω από τη σύγκρουση των πρωταγωνιστών τους, δηλαδή του Κατσαντώνη και του Διάκου, με τον Αλή Πασά και με τον Ομέρ Βρυώνη αντίστοιχα. Στο τέλος του μύθου, οι δύο Έλληνες ήρωες **εξαγνίζονται μέσα από τη μαρτυρική τους θυσία***, με τον Καραγκιόζη να «γίνεται ο ενδιάμεσος μεταξύ των Τούρκων και του καταδικασμένου».*

Με τον τρόπο αυτό, τα έργα του ***«Κατσαντώνη»*** *και του* ***«Αθανάσιου Διάκου»****, εκτός από παραστάσεις μήτρες,* **συνιστούν ταυτόχρονα και τα δύο πρώτα μέρη μιας, ειδικής και μοναδικής, μεγάλης Τριλογίας**

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

Να ενεργείς σαν να είναι αδύνατο να αποτύχεις.

Ντοροθέα Μπραντ, 1893-1948
Αμερικανίδα συγγραφέας

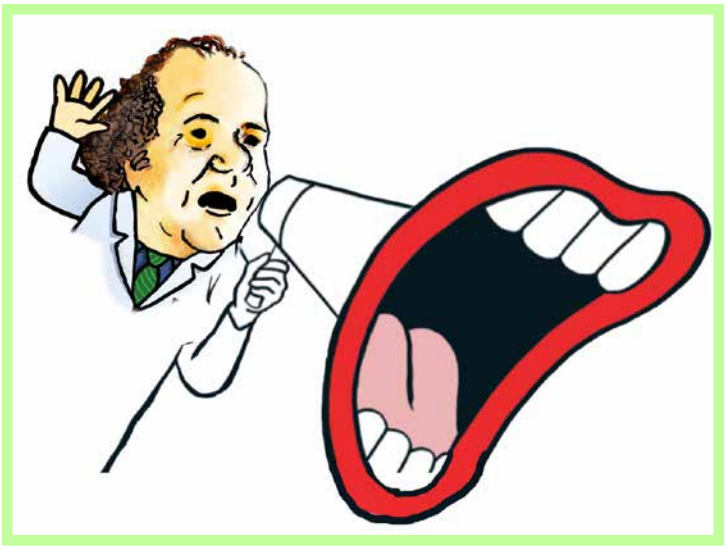

Ανοιχτή επιστολή προς τους νέους Καραγκιοζοπαίχτες

Με αφορμή την "Παγκόσμια μέρα Θεάτρου Σκιών"

Απευθύνομαι στα νιάτα.

Αυτά που φιλοδοξούν να σηκώσουν το βάρος της παράδοσης των 200 χρόνων από την Επανάσταση του 1821. Των 131 χρόνων του Ελληνικού Καραγκιόζη.

Σε αυτούς που φιλοδοξούν να είναι οι μεταλαμπαδευτές της τέχνης, στους νεότερους από αυτούς γενιές.

Σε αυτούς που έχουν κρύψει στο βάθος της καρδιάς τους, τις σκιές του Μίμαρου, του Μόλλα, των Χαρίδημων, του Βάγγου και τόσων άλλων κορυφαίων της τέχνης, (που δυστυχώς δεν τους έχουν γνωρίσει, αλλά μόνο ακούσει), που έχουν ψάξει στα μύχια του μυαλού τους και υποψιάζονται αχνά ότι μπορούν να ποτίσουν το δέντρο του ταλέντου τους με κόπο και μόχθο, βάζοντας για λίπασμα τη συνεχή προσπάθεια και την αγόγγυστη τυραγνία του «γνώθι σ' αυτόν».

Σε αυτούς που στην αγάπη τους για το Ελληνικό Θέατρο Σκιών δεν βλέπουν διέξοδο για την ανεργία, ούτε συσσίτιο για να κάτσουν στο τραπέζι.

Μην υποκύπτετε στους ανάξιους ραβδοσκόπους «ευρέσεως εργασίας»!

Μην επηρεάζεστε από αμφίβολες περγαμηνές αμφίβολων φορέων!

Μη διστάζετε να μαυρίσετε με την κριτική σας το άσκημο.

Μη διστάζετε να ξεράσετε το άνοστο, να μουντζώσετε το εύπεπτο, να μαυρίσετε το άσχημο.

Δεν θα σας συμβούλευα ακόμη ούτε να μην πετροβολήσετε τους βιαστές της τέχνης μας, που συνεργαζόμενοι με τα λαμόγια, που δεν ντρέπονται (άρρυθμοι όντες) να πιάνουν τα όργανα του ρυθμού (τούμπανα και τουμπελέκια) και να κάνουν πως τα παίζουν, για να δικαιολογήσουν τα λύτρα της ασχετοσύνης.

Φτύστε τους! Μουντζώστε τους και ακολουθήστε τη μοναχική πορεία της ευπρέπειας και της σωφροσύνης.

Οι ατάλαντοι είναι μια συμμορία αλληλοϋποστήριξης, σαν τη μασονία, για να επιπλέει στους τυφλούς ο μονόφθαλμος. Γυρίστε τους την πλάτη!

Δεν αξίζει στην τέχνη μας, ούτε η μετριότητα, πολύ δε περισσότερο η αθλιότητα.

Εσείς οι νέοι, έχετε τον χρόνο, αν έχετε και την αγάπη για την τέχνη, να υπερνικήσετε αδυναμίες.

Ειδικά στους νέους του διαδικτύου. Του Φέιζμπουκ, και του Γιουτιούμπ. Που δεν έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν πολλές ζωντανές και προπαντός από αξιόλογους παίχτες παραστάσεις, όμως κάνουν ένα τιτάνιο αγώνα μέσα από ηχογραφημένες ή βιντεοσκοπημένες παραστάσεις να εντρυφήσουν στα κατάβαθα μιας τέχνης που πλατωνικά αγάπησαν, θέλω να πω ένα μπράβο, που προσπαθούν, ερευνούν και αγωνίζονται μαζί με τους παλιότερους, και να τους τονίσω ότι: Το ταλέντο δεν είναι παραψυχολογία. Καλλιεργείται! Είναι η διαρκής, επίπονη προσπάθεια και αναζήτηση. Πάντα να υπάρχει μετά το καλό-το καλύτερο!

Επίσης τους καλώ να προσπαθήσουν να αριστεύσουν στα γράμματα. Να ανεβάσουν το μέσον όρο πνευματικής και εκπαιδευτικής καλλιέργειας. Δεν νοείται στον 21^{ο} αιώνα αγράμματος ή ακαλλιέργητος καλλιτέχνης.

Προσωπικά ό,τι αρχειακό έχω στη διάθεσή μου τους ανήκει. Δεν το έχω ούτε προς πώληση ούτε προς ανταλλαγή. Αρκεί να δω στη σκέψη τους αγάπη για την τέχνη. Αρκεί να μη διακρίνω φυγοπονία και αναζήτηση ευκολιών. Καλώ και τους υπόλοιπους συναδέλφους μου να κάνουν το ίδιο.

Αγαπητοί μελλοντικοί συνάδελφοι. Δώστε βάση πρώτα στο λόγο, (στο τι λέτε) μετά στο πώς λέτε αυτό που λέτε και τέλος στο νοικοκυριό! Μην απαξιώνετε το κοινό σας. Αυτό ξέρει και αξιολογεί την ποιότητα από τη φτήνια.

Κάντε την τέχνη-περίτεχνη!

Μην συμβιβάζεστε!

ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΤΕ!

Πάνος Καπετανίδης - Πρόεδρος του "Πανελλήνιου Σωματείου Θεάτρου Σκιών"

Βρικόλακες ή πολιτικοί; (και λίγο χιούμορ)...

της ΜΑΡΙΑΣ ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗ

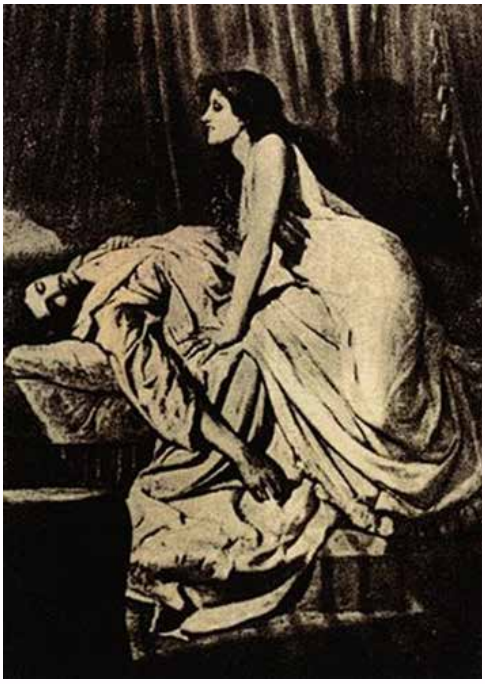

Ρητορικό το ερώτημα , αλλά και επίκαιρο: Τελικά, να επιλέξουμε βρικόλακες ή πολιτικούς; Ποιοι είναι οι χειρότεροι; Στην αρχή δε θα το σκεφτόμουν καθόλου , θα έλεγα βρικόλακες.

Αν σε εμένα, προσωπικά, αυτή τη στιγμή μου έθεταν αυτό το ερώτημα, θα απαντούσα με βάση όλα αυτά που βλέπω τώρα και με τη νεότητα των 24 μου χρόνων, τους πολιτικούς. Τους θεωρώ, πραγματικά, πλέον πολύ χειρότερους από τους βρικόλακες και από οποιοδήποτε άλλο τέρας παραμυθιών και φαντασίας. Οι λόγοι; Πάρα πολλοί!

Οι βρικόλακες πίνουν αίμα; Γιατί, οι πολιτικοί μας το ίδιο δεν κάνουν; Και μάλιστα με χειρότερο τρόπο. Μας έχουν ξεζουμίσει όνειρα, ελπίδες και κυρίως μισθούς! Μας ρουφάνε το αίμα μέχρι το μεδούλι, ασταμάτητα! Είναι αχόρταγοι, δε σταματούν ποτέ και θέλουν κυριολεκτικά να μας τα πάρουν όλα! Για αυτό καλύτεροι οι βρικόλακες- τουλάχιστον αυτοί κάποτε σταματάνε!

Οι βρικόλακες κυρίως ζούνε τα βράδια, φοβούνται το φως της ημέρας και κρύβονται, οι πολιτικοί μας, από την άλλη, κάθε ώρα της ημέρας υποτίθεται ότι «αγωνίζονται» για το δικό μας το καλό και της πατρίδας μας (μη φανώ αγενής, κανένα καλό δεν έχω δει ακόμα), δε φοβούνται την οργή κανενός. Και ενώ οι βρικόλακες αλλάζουν πολλές φορές χρώμα και εμφάνιση, η πολιτική ηγεσία της χώρας δεν αλλάζει ποτέ, περιφέροντας το βλέμμα της λύπης για τις στερήσεις που έχουν επιφέρει εις βάρος χιλιάδων ανθρώπων.

Πολιτικοί ή βρικόλακες λοιπόν; Θέλει και ερώτημα; Βρικόλακες δαγκωτό!

ΤΑ ΗΡΩΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟ ΔΡΑΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ

Το άρθρο αποτελεί αναθεωρημένη απόδοση διάλεξης που δόθηκε κατά τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Θεάτρου Σκιών στα Καβάσιλα Ηλείας στις **21 Μαρτίου 2014.** *Αποτέλεσε δε πρόλογο στην παράσταση* ***Ο Κολοκοτρώνης στα Δερβενάκια*** *του καραγκιοζοπαίχτη των Καβασίλων* **Γιάννη Πρωτοψάλτη**.

Ιωάννα Παπαγεωργίου
Επίκουρη Καθηγήτρια
Τμήμα Θεατρικών Σπουδών
Πανεπιστήμιο Πατρών

Το Θέατρο Σκιών με πρωταγωνιστή τον αχόρταγο και καμπούρη Καραγκιόζη υπήρξε μια από τις πλέον διαδεδομένες μορφές διασκέδασης των λαϊκών στρωμάτων της χώρας μας από τη στιγμή του εξελληνισμού του στη δεκαετία του **1890** μέχρι και την πρώτη μεταπολεμική περίοδο. Γέννημα θρέμμα φτωχογειτονιών των μεγαλουπόλεων, το θέαμα του Καραγκιόζη αποτύπωσε τα βιώματα των απλών ανθρώπων κατά το πέρασμα της Ελλάδας από την αγροτική μορφή της προς τη φάση της αστικοποίησης του πληθυσμού και της προσπάθειας για εκβιομηχάνιση, καθώς και για διαμόρφωση ενός κράτους δυτικού μοντέλου.

Η ανάπτυξή του υπήρξε τόσο ραγδαία όσο και η αύξηση της δημοτικότητάς του. Υπολογίζεται ότι ο Καραγκιόζης, στο διάστημα των τριών πρώτων δεκαετιών του 20ού αιώνα και ώσπου να αντικατασταθεί στις προτιμήσεις του κοινού από τον κινηματογράφο, υπήρξε το πλέον δημοφιλές θέαμα. Στην αρχή συναγωνιζόταν επάξια την επιθεώρηση, η οποία μέχρι το 1920 συγκέντρωνε όλες τις τάξεις του αθηναϊκού κοινού, και στη συνέχεια πήρε τα ηνία στον χώρο των θεαμάτων. Ο πρόεδρος του Σωματείου των καραγκιοζοπαιχτών Θόδωρος Μπότζος ή Θεοδωρόπουλος ισχυρίζεται ότι, εν μέσω γερμανικής κατοχής, το 1942, επισκέφθηκε τον Υπουργό [προφανώς τον Υπουργό ‘επί της Εργασίας’] να διεκδικήσει τη συνταξιοδότηση όλων των μελών του Σωματείου και όχι μόνο των δέκα που, σύμφωνα με απόφαση του υφυπουργού εργασίας Α. Δημητράτου (3 Σεπτεμβρίου 1938), είχαν αυτό το προνόμιο μέχρι τότε. Ο Υπουργός του αντέτεινε ότι το ελληνικό Κράτος δεν είχε κανένα όφελος από το θέαμα αυτό, με την αιτίαση ότι η φορολόγησή του δεν απέδιδε μεγάλα έσοδα. Τότε, οργισμένος ο Μπότζος, έφερε μπροστά στον Υπουργό μια βαλίτσα με 73.000 θεωρημένα από την εφορία εισιτήρια. Τόσα είχε κόψει σε ένα καλοκαίρι σε θέατρο Χρυσοστομίδη στο Πασαλιμάνι σε μια ιδιαίτερα χαλεπή περίοδο (Ι. Τ. Παμπούκης, ***«Το νεοελληνικό θέατρο σκιών»***, εφ. Ελεύθερος Κόσμος, 6/3/1969). Η μαρτυρία αυτή χρήζει επα-

200 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΕΛΛΑΔΑ 1821

λήθευσης, αλλά αντανακλά τη δημοτικότητα του είδους όπως την αντιλαμβάνονταν οι ίδιοι οι καλλιτέχνες του.

Ο ενθουσιασμός και η υποστήριξη του κοινού για τον Καραγκιόζη έθεσαν τις βάσεις για την τεχνική και δραματουργική άνθηση του είδους. Οι πέντε-έξι δεκάδες των έργων του δραματολογίου της πρώτης δεκαετίας του 20ού αιώνα αυξήθηκαν σε μερικές εκατοντάδες μέχρι το 1950. Οι καραγκιοζοπαίχτες, αν και αγράμματοι στην πλειονότητά τους, εμπνεύσθηκαν από όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας για να δημιουργήσουν νέα έργα. Άντλησαν από την καθημερινή ζωή συνθέτοντας έργα για τα επαγγέλματα, την οικογένεια και τον γάμο, από την πολιτική και κοινωνική επικαιρότητα σατιρίζοντας τους πολιτικούς θεσμούς αλλά και από συμβάντα δολοφονιών και βίας που συγκλόνισαν τους συγκαιρινούς τους. Οι τεχνολογικές εξελίξεις μεταφέρθηκαν στον μπερντέ, όπως και πολλές κινηματογραφικές και θεατρικές επιτυχίες. Η ιστορία, τέλος, διαθλασμένη μέσα από λαϊκές φυλλάδες, η μυθολογία, οι λαϊκές αφηγήσεις, τα μυθιστορήματα και οι αστυνομικές περιπέτειες προσέφεραν άφθονο υλικό για δεκάδες παραστάσεις, οι οποίες μεταδίδονταν προφορικά από τον έναν καραγκιοζοπαίχτη στον άλλον.

Η ομαδοποίηση ή κατηγοριοποίηση όλων αυτών των παραστάσεων είναι εξαιρετικά δύσκολη, διότι οι καραγκιοζοπαίχτες δουλεύοντας από μνήμης και προσπαθώντας να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις του συγκεκριμένου κοινού που είχαν μπροστά τους, άλλαζαν διαρκώς το περιεχόμενο των έργων.

Με βάση τη θεματολογία των παραστάσεων, μια προτεινόμενη διαίρεση του δραματολογίου του Καραγκιόζη είναι η εξής:

• Οι κωμωδίες, με κυρίαρχα στοιχεία τη γελοιοποίηση και την απάτη. Μπορεί να είναι κωμωδίες επαγγελμάτων, δημοσίων αξιωμάτων, περιπετειών, κοινωνικών και οικογενειακών θεμάτων, τεχνασμάτων του Καραγκιόζη ή κάποιου άλλου ήρωα, π.χ. της Βεζυροπούλας. Κάποτε ο Καραγκιόζης εμπλέκεται σε κωμικές καταστάσεις, ενώ δεν λείπουν και οι παραμυθικής προέλευσης κωμωδίες (Ο Καραγκιόζης γραμματικός, Ο Καραγκιόζης πρωθυπουργός, Οι δημαρχιακές εκλογές, Ο γάμος του Καραγκιόζη, Μπαγλαΐμ κουκιά με θέμα τη συζυγική απιστία, Ο Καραγκιόζης μάγος, Ο Καραγκιόζης προφήτης, Ο θάνατος του

Καραγκιόζη, Το κιούπι, Το τρελλοκομείο, Το στοιχειωμένο δέντρο, Ο Διάβολος στο μπουκάλι, Ο Καραγκιόζης ψαράς με υπόθεση αντλημένη από τις Χίλιες και μία νύχτες και δεκάδες άλλα). Στις μεταπολεμικές δεκαετίες οι περισσότερο μορφωμένοι καραγκιοζοπαίχτες στράφηκαν και προς την κωμική αριστοφανική φλέβα (Όρνιθες και Βάτραχοι).

- 2η ομάδα παραστάσεων είναι τα ηρωικά ή πατριωτικά και τα ληστάρχικά. Τα έργα αυτά δραματοποιούν γεγονότα από την ελληνική ιστορία και στην πλειονότητά τους έχουν έντονα πατριωτικό τόνο. Τα περισσότερα αντλούν υποθέσεις από την εποχή του κλεφταρματολισμού ή την Ελληνική Επανάσταση: Αθανάσιος Διάκος, Κατσαντώνης, Καπετάν Γκρης, Μάρκος Μπότσαρης, Κολοκοτρώνης, Ρήγας Φεραίος, Ο Αλή πασάς και η κυρά Φροσύνη κ.ά.. Η βυζαντινή ιστορία εμπνέει σπανιότερα και συνδέεται με τον μεγαλοϊδεατισμό των αρχών του αιώνα, αλλά ταυτόχρονα προσφέρει υλικό για θέαμα έντονων συγκινήσεων με ίντριγκες, ραδιουργίες και δολοφονίες. Στον Στρατηγό Βελισάριο η γυναίκα του ομώνυμου ήρωα μηχανορραφεί κατά του συζύγου της, ενώ στον Μαρμαρωμένο Βασιλιά ανακαλείται ο μύθος του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου. Οι παλαιότερες περίοδοι της ιστορίας δεν έχουν εμπνεύσει ιδιαίτερα τους καλλιτέχνες του μπερντέ με τις εξαιρέσεις των έργων Ο Θησέας και ο Μινώταυρος και του αγνώστου ταυτότητας Λεωνίδα, καθώς και του Βασίλαρου Χάιδω η Λυγερή και Οι Βενετσάνοι στην Επτάνησο ή Η θυσία της κόρης για την αρρώστεια της μάννας της (περίοδοι αρχαιότητας, Φραγκοκρατίας και Ενετοκρατίας αντίστοιχα). Κάποιες φορές οι καραγκιοζοπαίχτες προσφεύγουν στη μετεπαναστατική εποχή, αλλά εκτός ελάχιστων εξαιρέσεων το ενδιαφέρον τους διεγείρεται από την περιπετειώδη ζωή των λήσταρχων της ελληνικής υπαίθρου: Λήσταρχος Νταβέλης, Φώτης Γιαγκούλας και Ο λήσταρχος Ντελής και η Αγγέλω του παπά είναι ορισμένοι από τους περίπου σαράντα τίτλους αυτής της κατηγορίας, στην οποία μπορούμε να εντάξουμε τα έργα σχετικά με τον ελληνοϊταλικό πόλεμο, την Κατοχή και τους αγώνες της Κύπρου.

- 3η ομάδα παραστάσεων είναι τα λεγόμενα δράματα κοινωνικού περιεχομένου, αντλημένα από μυθιστορήματα ή κοινωνικά γεγονότα, όπως δίκες, δολοφονίες, ληστείες και εγκλήματα οικογενειακής τιμής. Τέτοια έργα είναι η περίφημη Γενοβέφα, η ομώνυμη ηρωίδα του οποίου είναι μια ενάρετη βασίλισσα που της κόβουν τα χέρια και την εγκαταλείπουν στο δάσος με το μωρό της, Η κακούργος κόρη, στο οποίο η κεντρική ηρωίδα τυφλώνει ή σκοτώνει τον πατέρα της επειδή στέκει εμπόδιο στον ερωτά της, Το σιδέρωμα της Σπυριδούλας, έργο αντλημένο από το συγκλονιστικό συμβάν της επικαιρότητας της δεκαετίας του

1950 κατά το οποίο μια νευρωτική Αθηναία κυρία σιδέρωσε κυριολεκτικά τη μικρή υπηρέτριά της• ακόμη, το δακρύβρεκτο μυθιστορηματικό δράμα Η άγνωστος με θέμα την τύχη μιας γυναίκας η οποία εγκαταλείπει την οικογενειακή εστία για να ακολουθήσει τον εραστή της και καταλήγει στην πορνεία. Σχετική είναι και η υπόθεση της Παραστρατημένης. Δεσπόζουσα θεματολογία αυτής της κατηγορίας είναι η ερωτική με αντιπροσωπευτικά δείγματα τα δράματα Η Γκόλφω, Ο αγαπητικός της βοσκοπούλας, αλλά και τα σπανιότερα Η ωραία των Αθηνών, Η ωραία του Πέραν, Ερωτόκριτος, Ρωμαίος και Ιουλιέτα, καθώς επίσης και το βυζαντινόθεμο δράμα Κασσιανή, όπου η ομώνυμη ηρωίδα παλινωδεί ανάμεσα στον έρωτα για τον αυτοκράτορα Μιχαήλ και την πίστη στον Χριστό. Σε πολεμικό φόντο αναπτύσσεται και το δράμα τιμής Η χάρη του Βασιλιά, όπου ο στρατιώτης Βλάσης Μαρτίκας λιποτακτεί για να γυρίσει στο χωριό του και να ξεπλύνει την προσβεβλημένη τιμή της αδερφής του. Συχνά το υπερφυσικό στοιχείο παρεμβαίνει αποφασιστικά στη δράση, ιδίως όταν αποτυπώνεται ο φόβος για τη γυναικεία σεξουαλικότητα, τον εθισμό των ανδρών προς τη χαρτοπαιξία, τη νεανική αφροσύνη και γενικά την επιβολή των ζωικών ενστίκτων και παθών όπως η φιλοχρηματία (Ο ερωτευμένος διάβολος, Ο Διάβολος κουμπάρος, Ο χαρτοπαίκτης φοιτητής και το θαύμα του σταυρού, Η μάγισσα Ραφίνα και ο λυκάνθρωπος). Στις πηγές των υποθέσεων σταδιακά ενσωματώθηκε και το αρχαίο δράμα (Οιδίποδας τύραννος, Αντιγόνη, Ιφιγένεια εν Αυλίδι).

• Στην 4η ομάδα παραστάσεων ανήκουν μεικτά έργα όπου το κωμικό και το ηρωικό στοιχείο μπλέκονται αδιάρρηκτα δημιουργώντας τον Μέγα Αλέξανδρο και το καταραμένο φίδι ή Τα αινίγματα (στο οποίο ο σωματικός άθλος αντικαθίσταται από τον πνευματικό), αστυνομικές κωμωδίες τύπου Η συμμορία του Άσσο Καρρό και ο Νατ Πίγκερτον της Νέας Υόρκης (κατά την εκδοχή του Βασίλαρου), αλλά και ταξιδιωτικές περιπέτειες με τον Καραγκιόζη πλοίαρχο να αποδεικνύεται το μακροβιότερο της ομάδας αυτής. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις στις οποίες το ηρωικό στοιχείο αποκτά δραματικές και όχι κωμικές διαστάσεις, όπως ενδεικτικά συμβαίνει στην παράσταση Τα δώδεκα θηρία, η δολοφονία της ωραίας Σερίνης και η αυτοκτονία του γίγαντος ή αλλιώς Η κακούργος μητέρα, η δολοφονία της ωραίας Σερίνης και η αυτοκτονία του Μέγα-Αλέξανδρου.

Η κατηγοριοποίηση αυτή βέβαια δεν είναι πλήρως αντιπροσωπευτική διότι συχνά η θεματολογία είναι μεικτή. Ιστορικά γεγονότα συνδυάζονται με μύθους και παραμύθια, ενώ κλέφτες και αρματολοί μεταμορφώνονται σε φαντάσματα και βρικόλακες ήρωα (Ο βρικόλακας της Γερμανίας).

Ο πολύχρωμος κόσμος του Καραγκιόζη, όπως και οι άλλες μορφές λαϊκής δημιουργίας (τα ρεμπέτικα, η λαϊκή ζωγραφική, η αγιογραφία) αποτέλεσαν την απάντηση των ανθρώπων του λαού στην κυρίαρχη κουλτούρα των ανώτερων τάξεων. Στον δυτικότροπο ελιτισμό της ανώτερης κοινωνίας, ο Καραγκιόζης - με τις ρίζες του βαθιά μέσα στο οθωμανικό παρελθόν του έθνους - αντιπαρέθετε τις ανατολίτικες ρίζες του ελληνικού πολιτισμού.

Για δεκαετίες λοιπόν το ελληνικό βασίλειο παρέμεινε πολιτισμικά διχασμένο ανάμεσα στα δυτικά πρότυπα των ανώτερων τάξεων και τις ανατολίτικες παραδόσεις που οι χωρικοί και τα λαϊκά στρώματα των πόλεων συνέχισαν να ασπάζονται. Από τη μια πλευρά, το πιάνο, τα γαλλικά, η οπερέτα, η τζαζ, η οπερέτα, οι συμπεριφορές σαλονιού και τα κλαμπ και από την άλλη ένας θορυβώδης, κάπως αθυρόστομος, αλλά ζωντανός ιστός λαϊκής δημιουργίας. Βέβαια οι δύο κόσμοι, παρά τον ελιτισμό των κυβερνώντων, δεν έπαψαν ποτέ να επικοινωνούν και να αλληλοεπηρεάζονται. Αρκεί εδώ να θυμηθούμε τις Δελφικές Γιορτές του Άγγελου Σικελιανού και της Εύας Πάλμερ (1927, 1929),

οι οποίες στις παραστάσεις αρχαίας τραγωδίας ενσωμάτωσαν στοιχεία από τον δημοτικό χορό, την παραδοσιακή ενδυμασία και τη βυζαντινή μουσική. Ούτε βέβαια και ο ατιθάσευτος Καραγκιόζης έμεινε ανέγγιχτος από τις γοητευτικές σειρήνες της Εσπερίας. Το εκ Δυσμών αφιχθέν κουκλοθέατρο του Φασουλή, το δραματικό θέατρο, ο κινηματογράφος και τα λαϊκά μυθιστορήματα ενέπνευσαν τους καραγκιοζοπαίχτες εξίσου με τον οθωμανικό Καραγκιόζη, τα παραμύθια, τα δημοτικά τραγούδια, την ελληνική ιστορία και την καθημερινότητα.

Το σημείο όμως στο οποίο οι δύο αντίθετοι πόλοι του ελληνικού πολιτισμού συναντήθηκαν ήταν το κοινό αλυτρωτικό όραμα. Η λεγόμενη Μεγάλη Ιδέα λειτούργησε ως συνδετικός κρίκος ανάμεσα στον παρία της φτωχογειτονιάς, στον καλοταϊσμένο επιχειρηματία, στον λόγιο συγγραφέα και στον κρατικοδίαιτο ανώτερο υπάλληλο. Όποια και αν ήταν τα πολιτισμικά πρότυπα ή η ταξική ταυτότητά τους, οι κόσμοι αυτοί ένωναν με ενθουσιασμό τις δυνάμεις τους σε κάθε στρατιωτικό εγχείρημα της χώρας για την προσάρτηση των περιοχών του αλύτρωτου Ελληνισμού. Για χάρη αυτού του οράματος οι ανώτερες τάξεις και οι διανοούμενοι απεμπόλησαν τον σύγχρονο ατομικισμό της Δύσης που διακήρυττε το δικαίωμα της ανθρώπινης μονάδας να καθορίζει τη ζωή της σύμφωνα με τις δικές της αξίες και ανάγκες. Στον ατομικισμό, οι Έλληνες λόγιοι αντέταξαν την προτεραιότητα της συλλογικής συνείδησης και δράσης, για χάρη της οποίας το κάθε μέλος του ελληνικού έθνους όφειλε να υποτάξει τις προσωπικές επιδιώξεις του και να ενεργεί με γνώμονα το εθνικό συμφέρον. Από την πλευρά τους, τα λαϊκά στρώματα, παρά την ανέχειά τους, έθεταν σε δεύτερη μοίρα τις κοινωνικές διεκδικήσεις τους και προσέφεραν την ίδια τους τη ζωή στους αδιάκοπους εθνικούς αγώνες της Ελλάδας.

Στο δραματικό θέατρο τα εθνικιστικά ιδεώδη του ελληνικού κράτους βρήκαν έκφραση στην κλασικίζουσα, καθαρευουσιάνικη τραγωδία με θεματολογία από την αρχαία και τη βυζαντινή ιστορία - στην οποία σταδιακά κέρδισε τον δικό της χώρο και η Επανάσταση του 1821 – και αργότερα στα πατριωτικά δράματα με θεματολογία από τους εθνικού αγώνες της μεταναστατικής κυρίως ελληνικής ιστορίας.

Το πατριωτικό αίσθημα στο θέατρο του Καραγκιόζη εκφράστηκε με πιο σύνθετο τρόπο, καθώς συνδύαζε τόσο την κοινωνική δυσαρέσκεια του λαού όσο και τα εθνικά οράματά του. Εικαστικά ο μπερντές διαχωρίστηκε σε δύο ταξικά και εθνικά προσδιορισμένα σκηνικά στοιχεία: την καλύβα και το σαράι. Στην καλύβα κατοικούσε ο απένταρος Έλληνας Καραγκιόζης και στο παλάτι της άλλης πλευράς ο Τούρκος άρχοντας. Η εθνική αντιπαράθεση έγινε ταυτόχρονα ταξική.

Επιπλέον, η πιο δημοφιλής κατηγορία παραστάσεων, μετά από τις κωμωδίες, ήταν τα ηρωικά/πατριωτικά δράματα, τα οποία στους πατρινούς μπερντέδες του Μεσοπολέμου καταλάμβαναν από 29% έως και 47% του ετήσιου συνόλου των παραστάσεων. Σε αυτά ο Καραγκιόζης και η παρέα του από εθνικούς ήρωες και κλεφταρματολούς βρίσκονται σε αδιάκοπο πόλεμο με τους εθνικούς και θρησκευτικούς αντιπάλους του Ελληνισμού κάθε εποχής, αλλά κυρίως με τους Τούρκους.

Αρχετυπικό σύμβολο του εθνικού αγώνα κατά των Τούρκων ήταν η φιγούρα του Μπάρμπα Γιώργου, του ορεσίβιου, γενναίου, αλλά και απλοϊκού εύζωνα και του μοναδικού τυπικού προσώπου του μπερντέ που καταφέρνει να ξυλοφορτώσει το σύμβολο της βίας της εξουσίας, τον Βεληγκέκα. Δίπλα του παρέλασε μια μεγάλη χορεία εθνικών ηρώων από την Ελληνική Επανάσταση, καθένας έχοντας το δικό του έργο: ο Μάρκος Μπότσαρης, ο Αθανάσιος Διάκος,

ο Οδυσσεύς Ανδρούτσος, ο Κολοκοτρώνης, ο Παπαφλέσσας κ.ά. Κοντά σε αυτούς βλέπουμε πολλούς υπαρκτούς και μη κλεφταρματολούς με πιο δημοφιλείς τον Κατσαντώνη και τον καπετάν Γκρη. Στο πάνθεον των εθνικών ηρώων προστίθενται και κάποιοι προεπαναστατικοί ήρωες όπως ο Ρήγας Φεραίος και οι Σουλιώτες αλλά και μετεπαναστατικοί αγωνιστές με κυριότερους τον Κώστα Γαρέφη, λίγους βουλγαρομάχους και τον Κύπριο Διγενή.

Σε μερικές περιπτώσεις, γνωστοί και φανταστικοί λήσταρχοι της ελληνικής υπαίθρου, αλλά και της πόλης, στρατολογήθηκαν από τους καραγκιοζοπαίχτες και τη λαϊκή φαντασία στον εθνικό αγώνα τόσο κατά των Τούρκων όσο και κατά των Γάλλων ή των Άγγλων που επιβουλεύονταν την εθνική κυριαρχία, με κυριότερο τον θρυλικό Νταβέλη. Οι λήσταρχοι αυτοί όμως δεν αγωνίζονταν μόνο κατά των αλλοεθνών εχθρών, αλλά και κατά των ντόπιων κοινωνικών καταπιεστών. Μερικοί από αυτούς, οι φανταστικοί Σιδερένιος Άνθρωπος και Μαύρος Αρχιληστής, έλαβαν διαστάσεις ανίκητων υπεράνθρωπων.

Αν και σε γενικές γραμμές, το θέατρο του Καραγκιόζη αναπαριστά έναν κόσμο χωρίς αυστηρούς ηθικούς διαχωρισμούς - ας έχουμε υπόψη ότι ο Καραγκιόζης καταφεύγει σε κάθε θεμιτό ή αθέμιτο μέσο για να επιβιώσει - στα ηρωικά έργα ο ηθικός διαχωρισμός πήρε τη μανιχαϊστική διάσταση της σύγκρουσης του υπέρτατου καλού με το υπέρτατο κακό. Είναι εύκολο βέβαια να μαντέψουμε ποιοι αντιπροσωπεύουν καθεμιά από τις δύο δυνάμεις. Οι Χριστιανοί Έλληνες - πλην των προδοτών - είναι ειλικρινείς, έντιμοι, γενναίοι και μεγαλόψυχοι. Οι εχθροί, και ιδίως οι Οθωμανοί Τούρκοι, παριστάνονται άτιμοι, υπερόπτες, κτηνώδεις, απάνθρωποι, βίαιοι και κατά βάθος δειλοί. Ο άτιμος χαρακτήρας τους εκδηλώνεται τόσο στον ανηλεή τρόπο με τον οποίον βασανίζουν έναν Αθανάσιο Διάκο, όσο και στη συμπεριφορά τους απέναντι στις ανυπεράσπιστες γυναίκες.

Συχνά δραματοποιούνται και ψευδοϊστορικά θέματα κυρίως με κλεφταρματολούς που αγωνίζονται ενάντια στην οθωμανική τυραννία αλλά και με φανταστικούς ήρωες και ηρωίδες της Επανάστασης (Η ηρωίς της Ελληνικής Επαναστάσεως, Εσμέ η Τουρκοπούλα). Στην πλειονότητα των ψευδοϊστορικών ηρωικών έργων, ο αγώνας δεν είναι μόνο εθνικός και θρησκευτικός, αλλά προσλαμβάνει και ερωτικό χαρακτήρα. Οι Τούρκοι επιβουλεύονται την τιμή ενάρετων και γενναίων Ελληνίδων προς σωτηρία των οποίων σπεύδουν επινοημένοι εθνικοί ήρωες. Χαρακτηριστική είναι η υπόθεση της Ορφανής της Χίου, η οποία μόλις μετά βίας μπορεί να χαρακτηρισθεί ηρωικό έργο: ο Καραγκιόζης κρύβει στο σπίτι του μια όμορφη ορφανή κοπέλα προς μεγάλη δυσαρέσκεια και ζήλεια της Αγλαΐας (σε μερικές μάλιστα εκδοχές του έργου). Ο Διοικητής της Χίου όμως θέλει να την κλέψει για το χαρέμι του και ο Καραγκιόζης καλεί σε βοήθεια έναν αρματολό οπλαρχηγό που αναγκάζει τον τοπικό αντιπρόσωπο του Διοικητή, τον Πασά, να εγκαταλείψει τα σχέδιά του. Για την προστασία της, αποφασίζεται ο γάμος της με τον Διονύσιο, αλλά ο Πασάς διατάζει να δολοφονήσουν κρυφά τον υποψήφιο γαμπρό και στη συνέχεια κατηγορεί τον Καραγκιόζη. Στο τέλος όμως εμφανίζεται το φάντασμα του Διονυσίου και αποκαλύπτει τον δολοφόνο του.

Η εθνική-θρησκευτική-ερωτική αντιπαράθεση των ηρωικών έργων συνέχισε να συγκινεί το ελληνικό λαϊκό κοινό ακόμα και μετά από την υποχώρηση της Μεγάλης Ιδέας με τη μικρασιατική καταστροφή του 1922. Πρόσφυγες

και Ελλαδίτες θεατές εξακολούθησαν να εκτονώνουν στο φαντασιακό επίπεδο του μπερντέ τα αισθήματα εθνικής υπεροχής ή απογοήτευσης και να ενθουσιάζονται με το ξυλοφόρτωμα του Βεληγκέκα από τον Μπάρμπα Γιώργο, στοιχείο που υποδεικνύει ότι για μεγάλο διάστημα το εθνικό αίσθημα των Ελλήνων παρέμενε ανικανοποίητο.

Βιβλιογραφία

• Ερευνητικό πρόγραμμα «Το δραματολόγιο του θεάτρου σκιών στην Πάτρα κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου (1922-1940)». Χρονολογία έναρξης: 2010. Χρηματοδότης για το διάστημα 2010-13: Πρόγραμμα Κ. Καραθεοδωρή, Επιτροπή Ερευνών, Πανεπιστήμιο Πατρών.

• Παμπούκης, Ι.Τ., «Το νεοελληνικό θέατρο σκιών (Τι πρέπει να γίνει για να μπορέσουμε να το δούμε σ' όλο το πλάτος και το βάθος του)», εφ. Ελεύθερος Κόσμος, 6/3/1969.

• Papageorgiou, Ioanna, «The Mountain-Bandits of the Hellenic Shadow Theatre of Karaghiozis: Criminals or Heroes?», Popular Entertainment Studies (University of Newcastle, Australia), τόμ. 5, τχ. 2 (Σεπτ. 2014), σσ. 70-102 https://novaojs.newcastle.edu.au/ojs/index.php/pes/article/view/125

• Παπαγεωργίου, Ιωάννα, «Διαβόλου κατορθώματα στο ελληνικό θέατρο σκιών», Ελληνικό θέατρο σκιών-Άυλη πολιτιστική κληρονομιά, επιμ. Μ. Μορφακίδης – Π. Παπαδοπούλου, Κέντρο Βυζαντινών, Νεοελληνικών και Κυπριακών Σπουδών της Γρανάδας (Κ.Β.Ν.Κ.Σ.), σειρά: «Βιβλιοθήκη του Ελληνικού Θεάτρου Σκιών», αρ. 3, Γρανάδα 2016, σσ. 55-76.

• Της ίδιας, «Η διαδικασία δημιουργίας των ταξιδιωτικών περιπετειών του Καραγκιόζη», Καθέδρα, 2, τεύχος επιστημονικών άρθρων αφιερωμένο στο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικός παραδοσιακός πολιτισμός στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού (5-8 Απριλίου 2016), Κρατικό Πανεπιστήμιο Λομονόσοφ της Μόσχας, Φιλολογική Σχολή, Τμήμα Βυζαντινής και Νεοελληνικής Φιλολογίας, Εταιρία Νεοελληνικών Σπουδών, Μόσχα 2016, σσ. 153-163.

• Της ίδιας, «Εθνική ιστορική συνείδηση και λαϊκά στρώματα. Η περίπτωση της Πάτρας του Μεσοπολέμου μέσα από το δραματολόγιο του Καραγκιόζη», Πρακτικά Διεθνούς Επετειακού Συνεδρίου Ταυτότητες: γλώσσα και λογοτεχνία, Κομοτηνή, 9-11 Νοεμβρίου 2015, επιμ. Ζωή Γαβριηλίδου κ.ά., ψηφιακή έκδοση, Εκδόσεις Σαΐτα, Κομοτηνή 2018, τόμ. Β΄, σσ. 730-48. https://www.ebooks4greeks.gr/taytothtes-glwssa-kai-logotexnia-praktika-synedriou-tomos-b

• Πούχνερ, Βάλτερ, «Το παραδοσιακό κοινό του Θεάτρου Σκιών στην Ελλάδα», Ευρωπαϊκή Θεατρολογία, Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν, Αθήνα 1984, σσ. 259-72 [αναδημοσίευση στην ψηφιακή έκδοση: Βάλτερ Πούχνερ, Μελέτες για το θέατρο σκιών στη Μεσόγειο και τα Βαλκάνια, Centro de Estudios Bizantinos, Neogriegos y Chipriotas, Granada 2015, σσ. 411-429].

• Χατζηπανταζής, Θόδωρος, Η εισβολή του Καραγκιόζη στην Αθήνα, Αθήνα, Στιγμή 1984 [Αναδημοσίευση στον τόμο: Για μία επιστημονική προσέγγιση του Καραγκιόζη. Πρακτικά ημερίδας αφιερωμένης στους καθηγητές Θόδωρο Χατζηπανταζή και Γρηγόρη Σηφάκη, επιμ. Κωνσταντίνα Γεωργιάδη, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2015, σσ. 305-72].

• Του ίδιου, Από του Νείλου μέχρι του Δουνάβεως, Β1. Σημαιοφόροι του εθνισμού 1876-1897, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης 2012.

• Του ίδιου, Το ελληνικό ιστορικό δράμα από τον 19ο στον 20ό αιώνα, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2006.

22) Εκπυρσοκροτώντας λόγια και σταγονίδια

ΚΑΡ: Χατζατζάρη!
ΧΑΤΖ: Τι θέλετε, κύριε;
ΚΑΡ: Μπα! Και πληθυντικός;
ΧΑΤΖ: Σας ακούω!
ΚΑΡ: Κόψε τις μαλαγανιές, μαλαγάνα, γιατί θα στο σπάσω…
ΧΑΤΖ: Ποιο θα μου σπάσετε, κύριε;
ΚΑΡ: Το νεροκολόκυθο!
ΧΑΤΖ: Πιάστε τον!

ΚΑΡ: Κάτσε! Δεν την έφαγες ακόμα.
ΧΑΤΖ: Βεληγκέκα! Δέστε τον πισθάγκωνα.
ΚΑΡ: Μα δεν έκανα κάτι. Ούτε καν σε ακούμπησα, βρε γρουσούζη!
ΧΑΤΖ: Ο λόγος σας, κύριε, «εμπεριέχει υποκίνηση σε βία ή μίσος»…
ΚΑΡ: Παρακαλώ;
ΧΑΤΖ: «…και δημόσια πρόσκληση σε τρομοκρατικό έγκλημα».
ΚΑΡ: Τι είναι τούτο;
ΧΑΤΖ: Με απειλήσατε δημοσίως ότι θα μου σπάσετε το «κεφάλι».
ΚΑΡ: Είπα εγώ κεφάλι;
ΧΑΤΖ: Ναι!
ΚΑΡ: Για κοίτα ξανά τα τεφτέρια σου…
ΧΑΤΖ: Είπατε «νεροκολόκυθο».
ΚΑΡ: Τι είναι αυτό;
ΧΑΤΖ: Το κεφάλι μου.
ΚΑΡ: Και αν εγώ εννοούσα την κολοκύθα της αυλής σου;
ΧΑΤΖ: Και θέλατε να χρησιμοποιήσετε και τη χείρα…
ΚΑΡ: Με τα πέντε ορφανά;
ΧΑΤΖ: Με τα τεντωμένα δάχτυλα.

ΚΑΡ: Για να σου χαϊδέψω το «νεροκολόκυθο».
ΧΑΤΖ: Της αυλής μου;
ΚΑΡ: Α, γεια σου! Είδες που με καταλαβαίνεις;
ΧΑΤΖ: Δεν έχω νεροκολόκυθο. Έχω, όμως, μυαλό. Και εσύ θράσος!
ΚΑΡ: Περάσαμε ξανά στον ενικό; Γίναμε πάλι φίλοι; Χατζατζάρη μου!
ΧΑΤΖ: Μακριά! Δεν επιτρέπονται εναγκαλισμοί και φιλιά! Φύγε, βρε!
ΚΑΡ: Φοβάσαι που είμαι θετικός στον κορονιό, ε; Αφού έκανες εμβόλιο!
ΧΑΤΖ: Πώς; Βάλε μάσκα! Αν με γεμίσεις σταγονίδια, θα σε σκοτώσω!
ΚΑΡ: Λες και λόγια με βία; Κάνεις «φάουλ», που λέει και ο νόμος σου!

Ο Καραγκιόζης γιορτάζει την 25η του Μάρτη, επέτειο της Ελληνικής Επανάστασης του 1821

© Πιπίνα Δ. Έλλη

Χαρακτήρες: Καραγκιόζης Κολλητήρι Παλαιών Πατρών Γερμανός
Φιγούρα εικόνας: Τάκης Παλαιοθόδωρος

Καραγκιόζης: Κι έτσι που λες, ξεκίνησε η Επανάσταση του ’21.
Κολλητήρι: Στο σχολειό μου, κάπως τα μασάνε! Βλέπω το δάσκαλο και σκέφτομαι σε ποια βοϊδοσχολή φοίτησε, πατέλα!
Καραγκιόζης: Γιε μου… Εγώ μίλησα με τον αρχαίο εκείνο Δεσπότη…
Κολλητήρι: Πατέλα… Δεν είναι σωστό αυτό που λες… Γιατί μιλάμε για την επανάσταση, ήταν το 1821.
Καραγκιόζης: Χμ! Πάλι αρχαία εποχή ήτανε… Τώρα είναι το 2021!
Κολλητήρι: Καλά… Για πες!
Καραγκιόζης: Το λοιπόν… Τον λέγανε Παλαιών Πατρών Γερμανό!
Κολλητήρι: Ούτε που καταλαβαίνω το τρίτο μέρος του τίτλου του Δεσπότη… Έλλην ήτο ή όχι!
Καραγκιόζης: Μην προσβάλνεις τα θεία, γιε μου!
Κολλητήρι: «Προσβάλλεις», πατέρα…
Καραγκιόζης: Είσαι αναιδής, γιε μου… Μην κολλάς στα ασήμαντα…
Κολλητήρι: Σόρι, ντέντι!
Καραγκιόζης: (Μουρμουρίζει εκνευρισμένος) «Ο κερατούκλης με κοροϊδεύει… Άστονε»… Το λοιπόν… Πού ήμουνα, γιε μου!

Κολλητήρι: Χμ!

Καραγκιόζης: Είπα… Το λοιπόν… Ο μπάρμπα Δεσπότης, μου μίλησε από την παράδεισο, όπου του παραχωρήθηκε ουράνιο Βήμα για τις υπηρεσίες του τω καιρώ εκείνω στο σκλαβωμένο ελληνικό λαό…
(Το κολλητήρι χαμογελάει ευγενικά… Αλλά ο Καραγκιόζης συνεχίζει…)
Καραγκιόζης: Μου είπε πως ήταν μέλος της Φιλικής Εταιρείας και ότι η Επανάσταση δεν κηρύχθηκε την 25η του Μάρτη, αλλά στις 22 του Μάρτη… Τότε που κατέφθασε στας Πάτρας και ευλόγησε τα όπλα των αγωνιστών! Αλλά να… Όρισαν την πρώτη ημερομηνία για τη χάρη της Παναγιάς!
Κολλητήρι: Μπράβο, πατέλα μου… Είμαι υπερήφανος που ξέρεις την ιστορία μας!
(Ξάφνου εμφανίζεται ο Παλαιών Πατρών Γερμανός)
Παλαιών Πατρών Γερμανός: Μπράβο, Καραγκιόζη! Είσαι Έλληνας με υπερήφανη ψυχή! Κι ας τους να λένε πως ακόμη έχεις σχέσεις με το

Βεζίρη και τη θυγατέρα του!
Καραγκιόζης: (Σαστισμένος) Δέσποτά μου… Προσπαθώ να τους πω, του Βεζίρη κτλ., πως αφού ζούνε απέναντί μου, δεν γίνεται παρά να έχουν γίνει Έλληνες!
Παλαιών Πατρών Γερμανός: Αμήν, τέκνον μου! Δύσκολη φάρα! Οι συγκρούσεις με τον Αγαρηνό δεν τελείωσαν, μαθές! Χρόνια πολλά, τέκνον μου! Και του χρόνου χωρίς τον κορονοϊό!
Καραγκιόζης: Οι Αγαρηνοί είναι το ένα, το άλλο είναι οι Ανθέλληνες, Δέσποτά μου!
Παλαιών Πατρών Γερμανός: Γιε μου… Η επανάσταση του ‘21 είναι υπόδειγμα συμπεριφορών των αληθινών Ελλήνων… Και αναμφίβολα ζουν και βασιλεύουν και την Ελλάδα προστατεύουν!
(Αφανίζεται)
Καραγκιόζης: Αυτός είσαι! Υπέροχος! Τον είδες μωρέ; Ε; Είδες που κατήλθε εξ ουρανών και μου μίλησε;
Κολλητήρι: (Σοβαρός) Ναι, πατέλα μου… Ανήκεις στους ήρωες της πατρίδας μας! Σου φιλώ το χέρι… (Ασπάζεται το χέρι του πατέρα του, του Καραγκιόζη)

Τέλος

Ρε τι θυμάμαι...

Μήπως ξέρει κανένας αν έχινε το Μουσείο "Μάνθος Αθηναίος" που υποσχέθηκε η δημοτική Αρχή Νέας Σμύρνης, όταν οικειοποιήθηκε τις φιγούρες του αείμνηστου;

Πάνος Καπετανίδης

«ΜΝΗΜΗ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ»

του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη

Στις **12-2-1980**, "έφυγε" σε ηλικία 83 ετών η αξέχαστη Γεωργία Βασιλειάδου. Μολονότι είχε έντονη θεατρική (κυρίως) δράση κατά τα προπολεμικά χρόνια, η Γεωργία Βασιλειάδου αναδείχτηκε μέσα από τις κινηματογραφικές της εμφανίσεις με το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και με τον **Αλέκο Σακελλάριο** να την επαναφέρει δυναμικά στο καλλιτεχνικό προσκήνιο, το κινηματογραφικό, αλλά και το θεατρικό. Με δεδομένο όμως το ότι η ταινία ***"Παπούτσι από τον τόπο σου"*** του Σακελλάριου είναι χαμένη πια (και παρακάμπτοντας τις ελάχιστες προπολεμικές της εμφανίσεις στο σελιλόιντ), ουσιαστικά με το έργο ***"Οι Γερμανοί ξανάρχονται"*** πάλι του Σακελλάριου (1948), η Βασιλειάδου κάνει μια επιβλητική κινηματογραφική εμφάνιση, αν και σε δεύτερο ρόλο. Επιβλητικός είναι και ο ρόλος της στην ταινία ***"Ο Γρουσούζης"*** με τον **Ορέστη Μακρή** και σε σκηνοθεσία του **Γιώργου Τζαβέλλα** ως η κυρά-Επιστήμη *("Από Δευτέρις, κύριε Αγαθοκλέα μου! Από Δευτέρις")* και γενικότερα δυναμικές ακόμα και οι σύντομες εμφανίσεις της σε ταινίες όπως: ***"Χαρούμενο Ξεκίνημα"***, ***"Εκείνες που δεν πρέπει να αγαπούν"*** ή ακόμα και μεταγενέστερα ***"Το Αμαξάκι"***. Ήταν, λοιπόν, θέμα χρόνου, όπως αποδείχτηκε, η Βασιλειάδου να λάμψει, όταν πλέον ο **Νίκος Τσιφόρος** θα αποφασίσει να της δώσει τον πρωταγωνιστικό (επιτέλους) ρόλο στην ***"Ωραία των Αθηνών" (1954)***, εκμεταλλευόμενος την ασχήμια της, η οποία θα γίνει και το ένα μεγάλο (το οπτικό) όπλο της Γεωργίας Βασιλειάδου. Και αυτό διότι η Βασιλειάδου έπαιζε και με τα οπτικά αστεία (της ασχήμιας της), αλλά με τα λεκτικά αστεία, χάρη στα ξεκαρδιστικά σαρδάμ, που εκστόμιζε με τρομερή άνεση, με μια επιτηδευμένη αφέλεια, αλλά και συνάμα με αφοπλιστικό τρόπο *("Σε μένα, κύριε Ζάχο μου, θα έχουνε όλα τα ροκφόρ!")*. Ο Αλέκος Σακελλάριος, συλλαμβάνοντας αμέσως την παραπάνω πρωταγωνιστική άνεση της Βασιλειάδου, την αναβαθμίζει πρωταγωνιστικά με το ρόλο της κυρά-Καλλιόπης σε τρεις σπουδαίες κωμωδίες του: ***"Η καφετζού", "Η θεία από το Σικάγο"*** και ***"Η κυρά μας η μαμή"***. Στις ταινίες αυτές, η **κυρά-Καλλιόπη** (όνομα επίσης όχι τυχαία εμπνευσμένο, αν σκεφτεί κανείς την αισθητική του ονόματος *"Καλλιόπη"* και την ασχήμια της ηθοποιού) δεν είναι απλώς άσχημη ή η (σκοπίμως συχνά) κακοποιός χειρίστρια της ελληνικής γλώσσας, αλλά είναι συνάμα και πανέξυπνη (όχι πονηρή), καπάτσα και ηγετικό στοιχείο. Κάπως έτσι, αναβαθμισμένη, την αναλαμβάνει και πάλι ο Τσιφόρος και πλάθει την τετραπέρατη Θεώνη στον ξεκαρδιστικό **"Θησαυρό του Μακαρίτη"** (φωτογραφία, τραγουδώντας τον ***"Κυρ-Μέντιο"***) και κατόπιν την κάπως πιο αφελή Μαρίνα, που διαβάζει όμως βουλωμένο γράμμα, στην κλασική κωμωδία ***"Ο Κλέαρχος, η Μαρίνα και ο κοντός"***. Κατόπιν, στην ταινία ***"Οι γαμπροί της Ευτυχίας"*** η Ευτυχία (Βασιλειάδου), κάνοντας κάτι σαν κύκλο, επανέρχεται κοντά στον τύπο της Αριστέας ***"Ωραίας των Αθηνών"***. Το κλείσιμο αυτού του κινηματογραφικού κύκλου συνδέεται με δύο σημαντικά δεδομένα: Αφενός η παρουσία της Βασιλειάδου στη Φίνος Φιλμ εξασφάλιζε μια συνεργασία αποδοτική και για τις δυο πλευρές (εκτός Φίνου, π.χ., η Βασιλειάδου δεν γύριζε το ίδιο διάστημα και τόσο επιτυχημένες ταινίες), ενώ παραδόξως η συνεργασία της με τη Φίνος Φιλμ σταματάει με μια πολύ καλή στιγμή τους (***"Ο Κλέαρχος, η Μαρίνα και ο Κοντός"***) και από τότε η Βασιλειάδου συνεργάζεται με άλλες εταιρείες, εκτός Φίνου φυσικά, μένοντας όμως έτσι εκτός από ταινίες όπως π.χ. η ταινία ***"Ένα έξυπνο-έξυπνο μούτρο"*** και χάνοντας κάπως σε λάμψη, παρά τις ορισμένες εκλάμψεις της, όπως π.χ. η ατάκα της ***"Αστραλίας"*** στην κωμωδία ***"Ο Μιχαλιός του 14ου Συντάγματος"*** ή κάποιες καλές εμφανίσεις της σε δεύτερους ρόλους, όπως

200 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΕΛΛΑΔΑ 1821

π.χ. στην ταινία **"Τόσα όνειρα στους δρόμους"**.
Οι συνεργασίες της με τον Νίκο Αβραμέα έκλεισαν πλήρως πια τον κινηματογραφικό κύκλο της Βασιλειάδου, η οποία όμως συνέχιζε στο θέατρο, το πάλευε γενναία και "ηρωικώς πεσούσα" ακόμα και στο ραδιόφωνο, έκανε επίσης μια γλυκύτατη σύντομη ερμηνεία, ως κάτοικος της Λυκόβρυσης, στο τηλεοπτικό σήριαλ ***"Ο Χριστός ξανασταυρώνεται"***, αλλά τα χρόνια είχαν αρχίσει να πέφτουν βαριά. Λέγεται ότι στην κηδεία της, μια βροχερή μέρα προ 41 ετών, δεν είχε πολύ κόσμο. Δεν πειράζει. Ο κόσμος ακόμα λατρεύει την κινηματογραφική Γεωργία Βασιλειάδου, η οποία ποτέ δεν το έβαζε κάτω, ακόμα και όταν το σταρ-σύστεμ των αρχών της δεκαετίας του 1960 προσπάθησε (και εν πολλοίς το πέτυχε) να την παροπλίσει από τις μεγάλες κινηματογραφικές εμφανίσεις της…

(Το κείμενο γράφτηκε την Παρασκευή 12-2-2021, με αφορμή τα 41 χρόνια από το θάνατο της Γεωργίας Βασιλειάδου).

ΚΙΝΗΜΑ

Τι μύ της και χαμάρι της

Άρχισε πάλι, η τηλεκπαίδευση (Κοπρίτης και Θαναθάκηθ)

Ο Καραγκιόζης στις Γειτονιές της Πάτρας

Καρναβάλι «Θηλέων» 2021 και κατ' οίκον αντί για τις γειτονιές της Πάτρας...

Πατραϊκός

Μια ευχάριστη έκπληξη:

«Ο Καραγκιόζης μας» (Ντοκιμαντέρ)

https://youtu.be/0H539ZdNijM

Συνοδεία:
Πανταζιώτης Φωφούτης.

Διεύθυνση Φωτογραφίας:
Χρήστος Ορτένσιο.

Παναγιώτης ο Βομβιστής

200 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΕΛΛΑΔΑ 1821

“MIM... KING OF SWORDS”: 6 of Wands

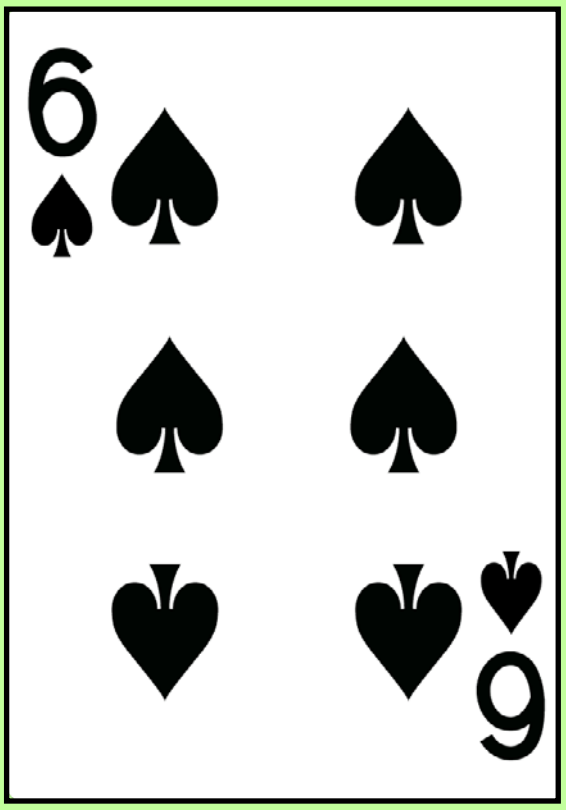

Ωστόσο, πριν την τελική πτώση, πέρασες και στιγμές δόξας. Από τη μια οι ψεύτικες φιλίες, οι λυκοφιλίες, από την άλλη η πρόσκαιρη και σταθερά ευάλωτη εύνοια της τύχης, όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα να υπάρξει μια προσωρινή ανάδειξη, μια φήμη που ακροβατούσε ανάμεσα στην κορυφή και τον πάτο, σε ένα διαρκές σκαμπανέβασμα από το ζενίθ στο ναδίρ, που μέλωνε τις πίκρες με μια εφήμερη δόξα και φυσικά με τα ανέκαθεν εφήμερα χειροκροτήματα. Στην τέχνη, εξάλλου, όλα την ίδια τη στιγμή γεννιούνται και πεθαίνουν, ενώ με το κλείσιμο των φώτων του μπερντέ επέρχεται το τέλος του σκότους, αναμένοντας το νέο άναμμα, που και αυτό προσωρινό θα είναι. Μια ανακύκληση της ζωής είναι η τέχνη, όπως ακριβώς και η πορεία προς την τελείωση, μια πάνω και μια κάτω, όπως ακριβώς και η πολιτική δράση, από τη δόξα στο δράμα. Η δόξα όμως τέρπει σώμα και ψυχή, δρα με τη μορφή αναλγητικού και η λάμψη της σε ντόπαρε πολύ. Το έκτο σου χαρτί είναι το: 6 μπαστούνι.

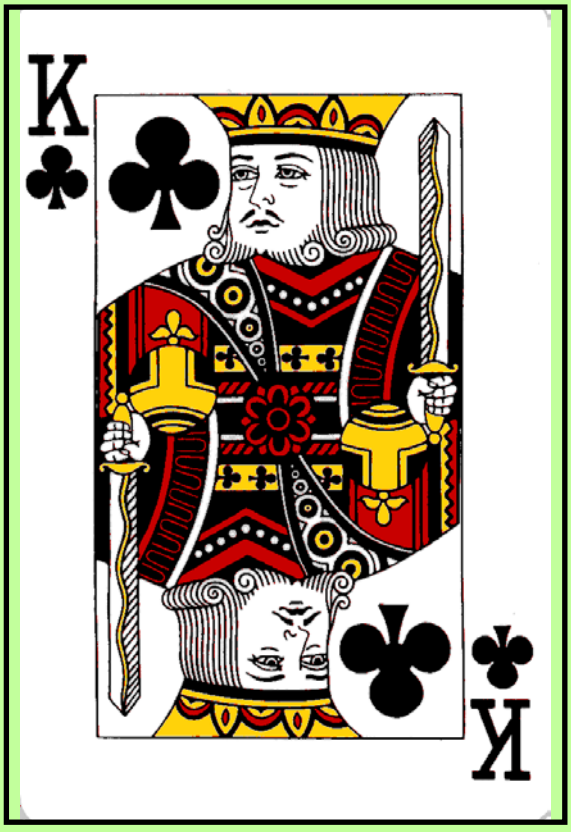

Αφιερώματα σε εφημερίδες, περιγραφές με όρους ευφάνταστους, πεφημισμένες κρίσεις, μαθητές να σε επευφημούν, ο Πάνος και τα δύο αδέρφια, ύμνοι για τις φωνητικές σου αρετές και τα επιτεύγματά σου σαν αμανετζής, οι αμανέδες είναι βυζαντινή μουσική, ύμνοι για τις μιμήσεις σου, ένας πυροβολισμός τις ανέδειξε πάνω στο λευκό πανί, μικρά σοκ με τις νέες θεματικές, μεγάλα σοκ με την επαναστατικότητα του καμπούρη, η οποία επικράτησε της αθυροστομίας, πέρασμα από τα υπόγεια του τεκέ στα κανονικά θέατρα, γκρίνια από την αντιπολίτευση, αλλά και γλείψιμο, όλα αυτά ήταν όντως ένα ψυχολογικό ντοπάρισμα για σένα, που σε έκανε να ανέβεις ψυχολογικά, να ζηλέψεις όμως και κάποιους συνεργάτες σου, να πας στην Αθήνα και να θριαμβεύσεις, έστω και αν όλα αυτά κράτησαν λίγο, είχανε όμως την αξία τους, απλώς κύλησαν γοργά, πολύ γοργά, σαν τα λόγια που σου λέω, για να στα θυμίζω. Μα, ως γνωστόν, τα πάντα ρει!

Αυτό το ανέβασμα ίσως να μην είχε και καμία αξία τελικά, αν δεν ήταν προσωρινό. Ούτε χρήματα έβγαλες από αυτό, μάλλον έβαλες και από την τσέπη σου, αλλά ούτε αυτό σε ένοιαζε. Ήσουν ένας ιδεολόγος, όχι μόνο στις πολιτικές ιδέες, αλλά και στην τέχνη. Πρόδρομος αυτών των μεγάλων κοινωνικών αγώνων που θα ακολουθούσαν, ίσα-ίσα για να σε στιγματίσουν σαν αναρχικό. Όμως, δεν θα μπορούσε ένας άνθρωπος με τόσο σεβασμό στην παράδοση να θεωρηθεί αναρχικός. Σε είπανε έτσι όμως για να σε στιγματίσουνε και για να μην φανεί αυτό που πραγματικά ήσουν, ένας επαναστάτης δηλαδή, ένας καινοτόμος, ένας ρηξικέλευθος μεταρρυθμιστής, μια σημαία, ένας ηγέτης με μια ρομφαία στο χέρι, με μια γλώσσα που έκοβε, σαν ένα σπαθί, που κόκαλα δεν είχε και κόκαλα τσάκιζε. Ένας βασιλιάς ξιφών, που ξεκίνησε από βαλές σπαθί και δια της βασίλισσας, όπως θα φανεί, επικράτησε των τριών άλλων βασιλιάδων.

Θ. Α.

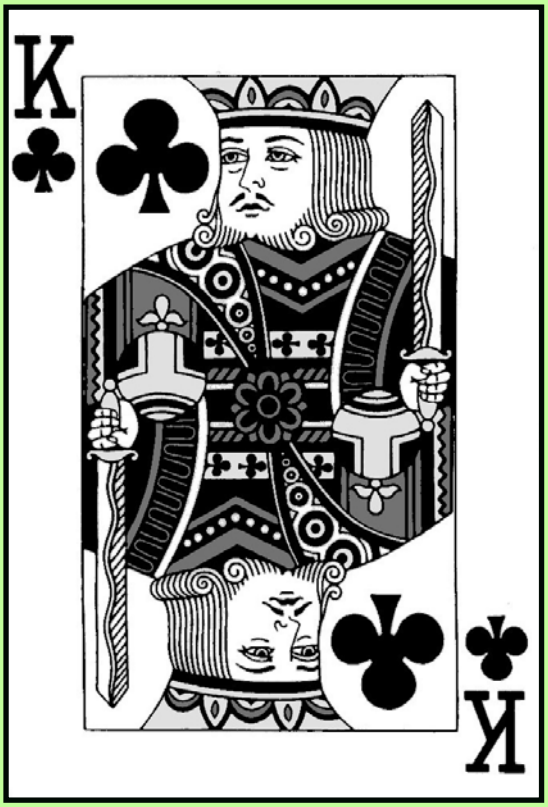

Ο Καραγκιόζης στις «ψηφιακές» γειτονιές

Τι γιατρεύει άραγε ο Καραγκιόζης στο Ρίον;

Πατρίκιος

200 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

«Ο ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΙΑΚΟΣ»

Κείμενο από παραδοσιακή παράσταση σε συνέχειες σε όλο το αφιερωματικό έτος Του Πάνου Καπετανίδη

Η συνέχεια

(Βγαίνει ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ με τον ΗΓΟΥΜΕΝΟ)

ΔΙΑΚΟΣ *(Μονολογεί)* Ε, πάτερ ηγούμενε. Τι βάρος ρίχνεις στην πλάτη μου.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ *(Μπαίνει)* Εδώ είμαι, Διάκο μου.

ΔΙΑΚΟΣ Καραγκιόζη, σε παρακαλώ, έλα δω. Θέλω να φύγεις τώρα αμέσως να πας στη Μουσουνίτσα να βρεις τη μητέρα μου... Να της πεις να με συμπαθά που δεν έχω περάσει να τους δω, αλλά είχα τόσες πολλές δουλειές στο μοναστήρι, που δεν μπόρεσα να φύγω. Να της πεις να κατέβει, να έρθει εδώ στο μοναστήρι που τη θέλω... Αλλά πρόσεχε... Μην την ανησυχήσεις... Μην της πεις ότι είναι τίποτα σοβαρό.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ Ρε, Διάκο, για σταμάτα... Αμέσως εσύ σίγουρος το έχεις ότι θα πάω. Εγώ δεν πάω στη Μουσουνίτσα, στη μάνα σου.

ΔΙΑΚΟΣ Γιατί, καντηλανάφτη;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ Δεν πάω, γιατί έχει αυτό το αγριόσκυλο, που ‘ναι μπροστά στην πόρτα και δεν αφήνει να ζυγώσει άνθρωπος.

ΔΙΑΚΟΣ Μα μη φοβάσαι, καντηλανάφτη... Αυτό είναι κουτάβι!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ Τι κουτάβι, μωρέ; Αυτό είναι ολόκληρο μουλάρι. Δεν μπορείς να πλησιάσεις εκεί πέρα... Αρχίζει και γαβγίζει και δείχνει τα δόντια του.

ΔΙΑΚΟΣ Μη φοβάσαι, καντηλανάφτη. Σε παρακαλώ. Φύγε τώρ’ αμέσως!
Φύγε να πας στο χωριό να ειδοποιήσεις τη μητέρα μου να έρθει στο μοναστήρι που τη θέλω.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ Καλά θα φύγω. (Μονολογεί αποχωρών) Αχ, ρε παιδάκι μου. Αχ, βρε παιδί μου... Άντε τώρα να πλησιάσεις εκεί πέρα. Αφού είναι αυτός ο αγριόσκυλος και δεν αφήνει να πλησιάσει άνθρωπος, βρε παιδί μου.

ΔΙΑΚΟΣ Σάμιε, Γαβριήλ ... Κι εσύ Ιάκωβε. Για ελάτε, σας παρακαλώ, έξω που σας θέλω.

ΣΑΜΙΟΣ Μας εκάλεσες, Διάκο.

ΔΙΑΚΟΣ Ναι, Σάμιε, σας εκάλεσα. Μόλις προηγουμένως ήρθε ένας αγγελιοφόρος από τη Θήβα και μας είπε ότι θα έρθουνε οι Τούρκοι πασάδες της Θήβας να τους φιλοξενήσουμε στο μοναστήρι.

(Μουρμουρητά)

ΔΙΑΚΟΣ Μην ανησυχείτε! Μην ανησυχείτε και έχω λάβει τα μέτρα μου. Εμείς δεν θα τους δώσουμε καμία αφορμή. Αυτό που θέλω από σας είναι να είσαστε προσεκτικοί και εξυπηρετικοί. Εσύ, Σάμιε, θα φροντίσεις να σφάξεις ένα αρνί να το σουβλίσεις και να το ψήσεις. Θέλω να ετοιμάσετε κοτόπουλα, να στρώσετε την τραπεζαρία, να καθαρίσετε το μοναστήρι. Να ετοιμάσετε κρασί από το βαρέλι και να είμαστε έτοιμοι να υποδεχτούμε τους Τούρκους.

ΣΑΜΙΟΣ Μα, Διάκο, είναι δυνατόν οι Τούρκοι να έρθουν στο μοναστήρι; Τι δουλειά έχουν οι Οθωμανοί με εμάς τους Χριστιανούς;

ΔΙΑΚΟΣ Σάμιε, αυτό μου ζήτησαν και δεν μπορούσα να αρνηθώ. Σας παρακαλώ, κάντε αυτό που σας είπα και μη φοβόσαστε. Ας ελπίζουμε ο παντοδύναμος θα μας βοηθήσει να ξεπεράσουμε αυτή τη δύσκολη στιγμή. Γρήγορα τώρα, θέλω να τα ετοιμάσετε όλα εις το μοναστήρι, να είναι όλα έτοιμα. (Φεύγουν όλοι)
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ (Από μέσα) Ωχ, μανούλα μου... (Μπαίνει) Κουράστηκα, βρε παιδί μου, αλλά περιμένει ο Διάκος να ’ρθει η μητέρα του.
ΔΙΑΚΟΣ Καλώς τον καντηλανάφτη.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ Έλα, έλα, Διάκο μου, έλα. Πήγα, βρήκα τη μάνα σου, με φίλησε η καημένη η γριούλα, μου λέει τώρα έρχομαι να τον δω το Θανάση.
ΔΙΑΚΟΣ Ω! Πέρασε πίσω, πέρασε πίσω, καντηλανάφτη. Έρχεται η μητέρα μου.

(Μπαίνει η μητέρα του Διάκου)

ΔΙΑΚΟΣ Καλώς την τη χρυσή μου τη μανούλα, καλώς την!
ΜΑΝΑ ΔΙΑΚΟΥ Καλό να ‘χεις, παιδάκι μου, Θανάση. Συμβαίνει τίποτα, παιδί μου, και με κάλεσες να έρθω, αγόρι μου;
ΔΙΑΚΟΣ Όχι, μανούλα, μην ανησυχείς. Δε σε κάλεσα για κάτι κακό. Με συμπαθάς που δεν έχω περάσει από το σπίτι τόσο καιρό να σε δω. Για πες μου, τι κάνει ο Μήτρος, ο αδερφός μου; Η Ελένη, η αδερφή μου, είναι καλά;
ΜΑΝΑ ΔΙΑΚΟΥ Καλά είναι, Θανάση μου. Καλά είναι, αγόρι μου, τ’ αδέρφια σου... Αλλά πέρασε κι εσύ καμιά φορά από το σπίτι να σε δούμε λιγάκι, αγόρι μου.
ΔΙΑΚΟΣ Θα ‘ρθω μητέρα, θα ‘ρθω... Αλλά ξέρεις.. Οι δουλειές εδώ πέρα στο μοναστήρι είναι πολλές και δεν προλαβαίνουμε. Μανούλα, σε κάλεσα εδώ να σου ζητήσω μία χάρη να μου κάνεις.
ΜΑΝΑ ΔΙΑΚΟΥ Παιδί μου, Θανάση, τι λόγια είναι αυτά; Η μητέρα σου, σου χάλασε ποτέ την καρδιά; Παιδί μου, έχεις παράπονο από εμένα;
ΔΙΑΚΟΣ Όχι, μανούλα, δεν έχω παράπονο από εσένα. Αλλά θέλω να σου ζητήσω να μου φέρεις την κληρονομιά που μου άφησε ο πατέρας.
ΜΑΝΑ ΔΙΑΚΟΥ Θανάση, Θανάση. Ξέχασες, παιδί μου; Ο πατέρας σου ήταν κλέφτης στο βουνό και πολεμούσε τους Τούρκους! Δεν άφησε πλούτη, αγόρι μου, δεν άφησε κτήματα, δεν άφησε χωράφια...
ΔΙΑΚΟΣ Το γνωρίζω αυτό μητέρα. Δεν άφησε κτήματα ο πατέρας μου, αλλά άφησε τ’ άρματά του. Αυτά θέλω να μου δώσεις!
ΜΑΝΑ ΔΙΑΚΟΥ Παιδί μου; Θανάση μου;! Τ΄ άρματα του πατέρα σου ζητάς ;!
ΔΙΑΚΟΣ Δώσ’ μου μανούλα μιαν ευχή, κι έλα να σε φιλήσω.
Γιατ’ ίσως αύριο νωρίς, πάω να πολεμήσω.
Θα πάμε όλα τα παιδιά, όλοι με μιαν ελπίδα.
Γιατί έχουμε όλοι μια καρδιά, για τη γλυκιά πατρίδα.
Μην κλαις, μανούλα μου καλή! Μες στη χρυσή σου αγκάλη,
να, ν’ η ευχή σου φυλακτό και θα γυρίσω πάλι.

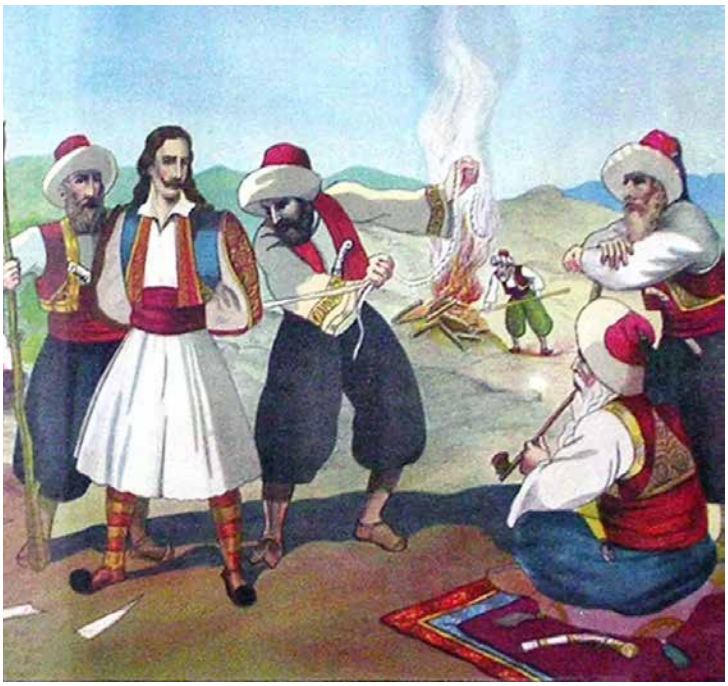

Πέψε μου την κληρονομιά που κρέμεται εκεί πάνω,
στη μέση μου να τη ζωστώ, μαζί της να πεθάνω.
ΜΑΝΑ ΔΙΑΚΟΥ Διάκο!.. Παιδί μου, Θανάση! Ξεχνάς ότι εσύ είσαι καλόγερος; Ότι εσύ υπηρετείς το Θεό; Τι θα τα κάνεις τ' άρματα, παιδί μου;
ΔΙΑΚΟΣ Τα θέλω να τα κρεμάσω στο κελί μου, μανούλα. Να τα βλέπω και να θυμάμαι τον ένδοξο θάνατο του πατέρα μου. Να προσεύχομαι για την ψυχή του που έπεσε γενναία για την πίστη μας και την πατρίδα.
ΜΑΝΑ ΔΙΑΚΟΥ Καλά, Θανάση, παιδί μου. Θα πάω να σ' τα φέρω τ' άρματα όπως μου ζήτησες.
ΔΙΑΚΟΣ Σ' ευχαριστώ, μανούλα.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ Διάκο, τι είπες στη μάνα σου; Να πα' να σου φέρει τα όπλα του πατέρα σου;
ΔΙΑΚΟΣ Ναι, καντηλανάφτη. Ζήτησα να μου φέρει τ' άρματα του πατέρα μου. Τα χρειαζόμαστε. Μην ξεχνάς ότι θα έχουμε Τούρκους στο μοναστήρι. Πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι για όλα.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ Να!... Να! Διάκο. Έρχεται η μάνα σου... Έρχεται η μάνα σου με τ' άρματα!

(ΜΟΥΣΙΚΟ «ΧΑΛΙ»)

ΜΑΝΑ ΔΙΑΚΟΥ Μου ζήτησες τα άρματα και στα 'φερα παιδί μου.
Στα παραδίνω, γιόκα μου, μαζί με την ευχή μου.
Πρόσεξε, να μην πέσουνε στα χέρια του εχθρού σου.
Θα έχεις την κατάρα μου και τότε αλλοίμονό σου!
Το γάλα που σε πότισα, φαρμάκι να σου γίνει.
Και η φασκιά που σ' έδεσα, φίδι και να σε πνίγει.

ΔΙΑΚΟΣ Φτάνει, μανούλα, κι έννοια σου… Το αίμα μου θα χύσω!
Τα άρματα του πατέρα μου κι εγώ θα τα τιμήσω!
Και άμα νεκρό με φέρουνε απ' του εχθρού το βόλι…
Αξίζει για τη λευτεριά να σκοτωθούμε όλοι!
ΜΑΝΑ ΔΙΑΚΟΥ Έλα παιδί μου, Θανάση. Πού είσαι λοιπόν; Εδώ είναι… Πάρε τ' άρματα του πατέρα σου μαζί με τη σημαία.
ΔΙΑΚΟΣ Σ' ευχαριστώ, μανούλα, και σου υπόσχομαι ότι θα τα δοξάσω κι εγώ αυτά τα άρματα που έφερες.
ΜΑΝΑ ΔΙΑΚΟΥ Γεια σου, παιδί μου, Θανάση.
ΔΙΑΚΟΣ Πέρασε μπροστά, καντηλανάφτη. Ορίστε τώρα. Έχουμε άρματα. Θέλω από σένα να φροντίσεις να πάρεις από ένα γιαταγάνι, μια κουμπούρα, ένα καριοφίλι και να τα κρύψεις στο κελί του κάθε καλόγερου. Αν χρειαστεί να υπερασπιστούμε το μοναστήρι, θα χρησιμοποιήσουμε τ' άρματα.
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ Ωχ… Μανούλα μου... Καλά, ρε Διάκο... Είναι σωστό εμείς εδώ που είμαστε υπηρέτες του Θεού, όπως είπε η μάνα σου, να πολεμήσουμε και να πάρουμε όπλα;
ΔΙΑΚΟΣ Ε, καντηλανάφτη. Εμείς θα τα χρησιμοποιήσουμε τα όπλα να υπερασπιστούμε το μοναστήρι, την πίστη μας και τη ζωή μας. Πέρασε, λοιπόν, μέσα και να φροντίσουμε όλους τους καλόγερους να τους δώσουμε θάρρος και να τους μοιράσουμε τ' άρματα.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ Ε, ρε μανούλα μου. Αχ, ρε παιδάκι μου... Εγώ ήρθα εδώ στο μοναστήρι να συγχωρεθούνε οι αμαρτίες μου, εγώ ήρθα εδώ να προσευχηθώ, να αφοσιωθώ στο Θεό κι αυτός ο Διάκος έφερε κουμπούρες, έφερε μαχαίρια εδώ πέρα!... Ρε Καραγκιόζη, συγκεντρώσου, ρε Καραγκιόζη... Έλληνας δεν είσαι κι εσύ; Άμα έρθουνε εδώ οι Τούρκοι και αρχίσουνε να μας προσβάλλουνε, εμείς τι θα κάνουμε; Θα κάτσουμε με σταυρωμένα τα χέρια; Μωρέ δαγκωτούς θα τους κάνω. Θα τους φάω. Θα βγάλω τη Χαμομήλω κι αλίμονό τους.

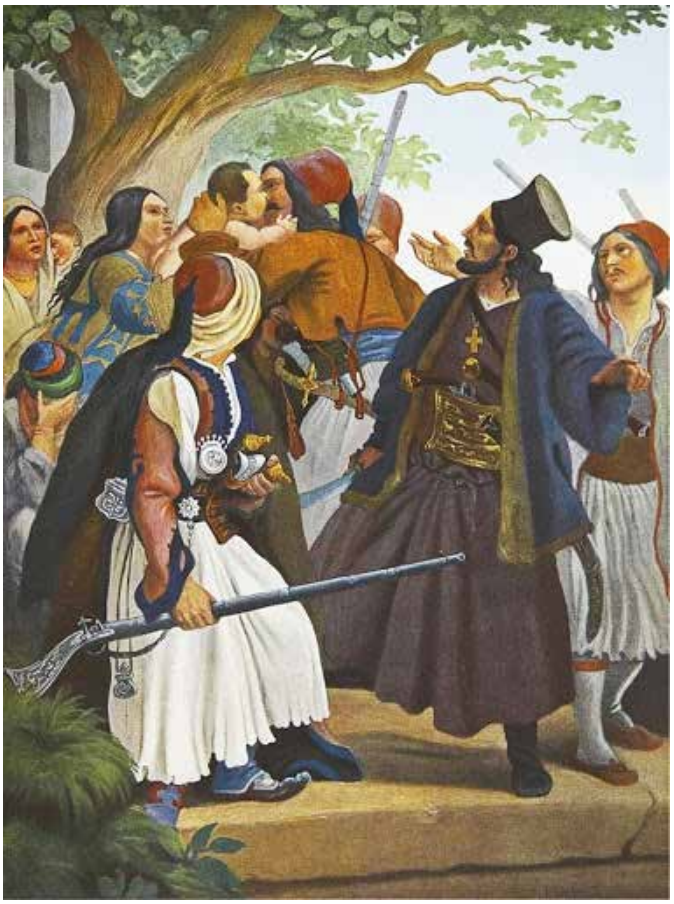

ΔΙΑΚΟΣ Ε, καντηλανάφτη. Για πες μου τι έκανες με τα άρματα;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ Όπως μου είπες, Διάκο. Όπως μου είπες. Τα έβαλα μέσα στα κελιά, τα έκρυψα κι όλοι οι μοναχοί τώρα έχουνε ή μια κουμπούρα ή ένα γιαταγάνι ή ένα καριοφίλι.

ΔΙΑΚΟΣ Μπράβο, καντηλανάφτη. Έτσι λοιπόν...

(Μουσική κλαρίνο, «Ένας αϊτός καθότανε...»)

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

Κολάζ από φίλο του περιοδικού

ΛΕΣ ΚΑΙ ΗΤΑΝ ΧΘΕΣ:

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ 12ου ΤΕΥΧΟΥΣ

(Μάρτιος 2020)

Τέσσερις εικόνες μιλάνε όσο 4.000 λέξεις...

«ΜΝΗΜΗ ΒΑΣΙΛΗ ΛΟΓΟΘΕΤΙΔΗ»

Φέτος, Τσικνοπέμπτη **20 Φεβρουαρίου 2020**, συμπληρώνονται **εξήντα χρόνια** από το θάνατο του ηθοποιού **Βασίλη Λογοθετίδη**, που έφυγε από τη ζωή στις **20 Φεβρουαρίου 1960** και σε ηλικία εξήντα ετών (αυτά μία άποψη που τον φέρει να είχε γεννηθεί το **1900**, μολονότι άλλες πηγές προσδιορίζουν νωρίτερα τη γέννησή του, το πιο πιθανό το 1898, σε κει σταφέρουν κατά κυριούς και άλλες χρονολογίες).

Το βέβαιο είναι πως (στην περίπτωση που η χρονολογία γέννησης είναι το 1900) συμπληρώνονται φέτος αφενός εξήντα ολόκληρα χρόνια από το θάνατό του και αφετέρου ακριβώς εκατόν χρόνια από τη γέννησή του, ένας λόγος παραπάνω δηλαδή για μια ιδιαίτερη αναφορά στο όνομά του, με τρόπο πάντοτε σεμνό. Διότι ο Βασίλης Λογοθετίδης, παρά την αξία του, ήταν και ο ίδιος σεμνός, όπως μαρτυρούν οι στενοί του συνεργάτες και οι προσωπικοί (σε σχετικό κείμενό του) ο **Γιώργος Τζαβέλλας**.

Οι κινηματογραφικές του εμπειρίες (αν και λογόφερες από δέκα στον αριθμό, μόλις εννιά) αρκούνε, για να μας αποδείξουνε το μέγεθος της αξίας του: Η τελευταία του ταινία, «**Ένας ήρως με παντούφλες**». Το «Δεσποινίς ετών 39», όπου νομίζει τραγικά ότι ελέγχει τα πάντα, αλλά τελικά δεν ελέγχει τίποτα. Το πρώτο σπίτι της οικογένειάς της, «Κάλλιπαγκ, Λόγκαν», το οποίο, όπως έχει γραφτεί, θυμίζει Τσιλιβί. Η κωμικοτραγική στέγη, ο «λιπόσαρκος» και «πολύ ίσιος» του 1948, «Οι Γερμανοί ξανάρχονται», ένα φιλμ που σώθηκε από την καταστροφή, χάρη σε μια κόπια, που είχε σταλεί ως δώρο ο Φίνος σε συνεργάτη του στην Αυστραλία.

Κρίμα που ταινίες, όπως ο «Κακός Δρόμος» (εξπρεσιονιστική παραγωγή του 1933) ή «Η Μανταμ Σουσούλα του Μουζενίδη (αμφότερες με τον Λογοθετίδη, εκτός των άλλων, στο πρωταγωνιστικό κάστ!) έχουν χαθεί, ίσως και για πάντα. Θετούνο, το ανυπέρβλητο υλικό κινηματογραφικής αθανασίας επιβεβαιώνει δύο βασικά πράγματα:

α) Τα ότι ο Βασίλης Λογοθετίδης ενέτασσε τους θεατρικούς συγγραφείς, πλέθοντας έναν ιδανικό τύπου ανθρωπάκιου και παλαιοπαρημένου Έλληνα, πάνω στον οποίο εμπνεύστηκαν τα έργα τους κυρίως οι Σακελλάριος-Γιαννακόπουλος, αλλά όχι μόνο (επίσης ο Ρώτας, ο Τζιβέλλας και πολλοί άλλοι). Και αυτό πρώτος πάντοτε το παραδεχτήκε και το διατύπωσε χωρίς ο ίδιος ο Αλέκος Σακελλάριος. Απόδειξη το ότι δημοφιλείς κινηματογραφικές ταινίες, με πρωταγωνιστές όπως ο Χατζηχρήστος («Ο Ηλίας του 16ου»), ο Ευθυμίου («Ένας βλάκας και μισός»), ο Κωνσταντινίδου («Η δε γυνή να φοβήται τον άνδρα»), ο Ηλιόπουλος («Θανασάκης ο Πολιτευόμενος») και πολλά άλλα έργα, βασίστηκαν σε θεατρικές επιτυχίες που γνώρισαν για τον ίδιο τον Λογοθετίδη ή που έπαιξε ο Λογοθετίδης. Το ίδιο ισχύει και για ταινίες, όπως το «Μια ζωή την έχουμε». Πρόκειται για τύπους έργων, οι οποίοι βασίστηκαν πάνω στο φαινόμενο «Λογοθετίδης». Εκεί ακριβώς βασίστηκαν η επιτυχία άλλων όπου κέρδισαν κατόπιν τους συγκεκριμένους ρόλους (για διαφορετικούς λόγους ο καθένας τους).

β) Η διαφορά του Βασίλη Λογοθετίδη (στο θέατρο και τον κινηματογράφο) και η αγάπη του κόσμου προς το πρόσωπό του, αποδείχτηκαν, στην πράξη, την ημέρα της κηδείας του. Η τότε πρωτεύουσα του κόσμου, στην πλατεία της Μητροπόλεως και κατόπιν στο Ηρώον Νεκροταφείο, περιγράφεται (δυσπιστοφρούντα από πολλές πηγές και μαρτυρίες!) ως μία μοναδική και ανεπανάληπτη κοσμοσυγκινή, η οποία προέκυψε φυσικά και αβίαστα και που έμοιαζε κομφορτικτικά στα χρονικά ως κάτι που δεν έχει ζήσει ξανά ποτέ της η πρωτεύουσα και συμβολικά, κατ' επέκταση, ολόκληρη η χώρα.

Τελικά όντως ήταν μεγάλος ηθοποιός αυτός ο ήρεμος Κλέων-Καραγκιόζης...

Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης

ας Βουτσάς σημάδεψε μια
οχή στον ελληνικό κινηματογράφο και γενικότερα στον ελληνικό πολιτισμό. Έφυγε
(στις 26-2-2020) σε ηλικία 88 προς 89 ετών (γεννηθείς την τελευταία μέρα του
σε μια εποχή κατά την οποία η Ελλάδα φαίνεται ότι αλλάζει σελίδα, όχι απλώς επειδή
νταμα δύο αιώνες από την Επανάσταση του 1821, αλλά και επειδή τα γεγονότα και
ες στο βίο της τρέχουν πλέον με την ιλιγγιώδη (όχι και τόσο θετική πάντως εδώ και μια
η) ταχύτητα, που επιβάλλουν οι παγκόσμιες εξελίξεις.

Ο Βουτσάς, με τον τρόπο ζωής του, ωστόσο, δήλωνε πάντοτε το παρών ως ένας
ος έφηβος» και, όπως τόνιζε, ήθελε να είναι σταθερά εταιροπάλεμος και κυριολεκτικά
ω στο θεατρικό σανίδι ως την τελευταία στιγμή. Κάπως έτσι ήταν και η καλλιτεχνική του
μέρα, τόσο στον κινηματογράφο, όσο και στο θέατρο ή ιδίως στην επιθεώρηση. Παρεύρατα
ντοτε με τη σύγχρονη εποχή και δεν φαίνεται να του άρεσε να κοπάζει και τόσο προς τα
ασω, όσο καλές αναμνήσεις και να είχε και ακόμα και όταν τις επικαλούνταν για άλους αυτούς
που είχαν ήδη φύγει.

Πορεύτηκε, στην αυγή της καριέρας του, με τους στυλοβάτες του ελληνικού θεάτρου
και κινηματογράφου από τα τέλη της δεκαετίας του 1950 και εξής. Με μικρούς ρόλους
βεβαίως αρχικώς, όπως ο αστυνόμος Πατάτας στον «Σκληρό Άνδρα» με πρωταγωνιστή τον
Χατζηχρήστο ή ο Μιχαλάκης στον «Θόδωρο και το δίκαννο» με τον Μίμη Φωτόπουλο. Με
πολύ γοργό ρυθμό, οι ρόλοι αυτοί, με την είσοδο στη δεκαετία του 1960, μεγάλωναν συνεχώς
σε χρόνο και αυξάνονταν σε αριθμό. Απόδειξη της επιτυχίας του, μεταξύ των άλλων, οι ατάκες
του, οι οποίες είναι οικείες μέχρι και σήμερα, ακόμα και αν δεν είχαν ιδιαίτερη λογοτεχνική αξία.
Επιβάλλονταν, όμως, ίσως λόγω του ιδιαίτερου τρόπου εκφοράς τους:

- «Φοτ! Μπόνγκι!» (Κάτι να καίει)
- «Γιτσες - «Στιω!» (Κορίτσια για Φίλημα)
- «Έχω και κότερο! Πάμε μια βόλτα;» (Κορίτσια για Φίλημα)
- «Katina! Σαλαμάκι!» (Ο Γόης)
- «Που μου έδωσε και η μάνα μου φουντούκια!» (Νύχτα Γάμου)
- «Μαμά! Να με κάμεις κιοφτέδες!» (Νύχτα Γάμου)
- «Εμένα, κυρία Κική, με λένε Κοπεόγλου!» (Το Ανθρωπάκι)
- «Αχ, βρε Κική, τι με κάμνεις» (Το Ανθρωπάκι)

Η προσαρμογή του Βουτσά στο ανανεωμένο ελληνικό σινεμά της δεκαετίας του 1960 ήταν εντυπωσιακή και συνέβαλε στο ρεύμα των αλλαγών που ήρθαν κυρίως με τις νέες κωμωδίες, τις μουσικές κωμωδίες (τα λεγόμενα «μιούζικαλ») ή ακόμα και το δράμα. Ποιος δεν θυμάται, εξάλλου, τον Βουτσά να δίνει την κωμική νότα στον «Κατήφορο» και κυρίως στο «Νόμο 4.000» του Γιάννη Δαλιανίδη, ως ο αδιάβαστος και απείθαρχος μαθητής «Ρένος Καρ... ακας» και σε αντιπαράσταση με τον καθηγητή του, ονομαστή Ανδρέα Οικονομίδου (σατιρικής
δια...

Ο Βουτσάς, με τον τρόπο του, προσαρμόστηκε στις ανάγκες της ανανεωμένης δεκαετίας του 1960 και επιβλήθηκε τόσο στην Φίνος Φιλμ, όσο και στην ανταγωνιστική εταιρεία «Καραγιάννης-Καρατζόπουλος», επωφελούμενος (στην κατάλληλη στιγμή) από τον ανταγωνισμό των δύο εταιρειών και σε μια εποχή, κατά την οποία σταδιακά (ειδικά στην Φίνος Φιλμ) γινόταν αλλαγή σκηπτάλης σκηνοθετών, ηθοποιών, πρωταγωνιστών ή και θεματικών. Ο Βουτσάς έβγαινε από τους πρώτους σε αυτήν την άτυπη καλλιτεχνική σκυταλοδρομία. Και το πέτυχε, γιατί έπλασε τύπους, όπως τον τέντυ-μπόι, τον Κωνσταντινουπολίτη ή τον αφελή επαρχιώτη. Την ίδια εντυπωσιακή προσαρμογή επέδειξε ο Κώστας Βουτσάς και στην ελληνική τηλεόραση (τόσο την κρατική, όσο και την ιδιωτική) για πολλές δεκαετίες, ως άλλος «Ανδρικλής και τα λιοντάρια ται» (και όχι μόνο). Με τον ίδιο τρόπο, επιβλήθηκε εκείμι και στον ελληνικό κινηματογράφο της Μεταπολίτευσης, ως ο «Κώτσος», το «Τούβλο» ή και ο «Πόντιος»:

- «Λούλα! Παντόφλες! Λούλα! Πάρτα!» (Ο τελευταίος άνδρας)

Και ενώ πορεύτηκε και ως «Μαφιόζος» στη βιντεοκασέτα, κυρίως ως άλλος Οδυσσέας, με τον «Έρωτα του Οδυσσέα» του Βασίλη Βαφέα, επιβλήθηκε ακόμα και στο λεγόμενο Νέο Ελληνικό Κινηματογράφο. Είχε μία εκπληκτικά δυναμική ικανότητα επιτυχούς προσαρμογής, κάτι που παρέτεμπε και στο κωμικό ευπροσάρμοστο στοιχείο του Καραγκιόζη. Ο ρεαλιστής, συχνά κυνικός και αειθαλής Βουτσάς, όσο ζούσε, παρέμενε, με τους τύπους που έπλασε, πάντα αντάξιος της κωμικής παράδοσης των διαχρονικών μίμων και κυρίως του ξυπόλυτου ήρωα του Θεάτρου Σκιών.

«Ο πιο ευπροσάρμοστος επιβιώνει». Ένα θεώρημα, που ταιριάζει πλήρως στην περίπτωση του Βουτσά, ο οποίος μέχρι τέλους ρουφούσε τη ζωή ως το μεδούλι, καλλιτεχνικά ακμαίος στο βαθμό που το επέτρεπε ο ίδιος και πανταχού παρών στην εκάστοτε επικαιρότητα. Καθώς ο ίδιος το 1964 ως «Ένα έξυπνο, έξυπνο μούτρο» στην ομώνυμη κωμωδία, δήλωνε:

- Ήταν να μην τρομπώσω! Τώρα που τρομπώσα, τρομπώσα...

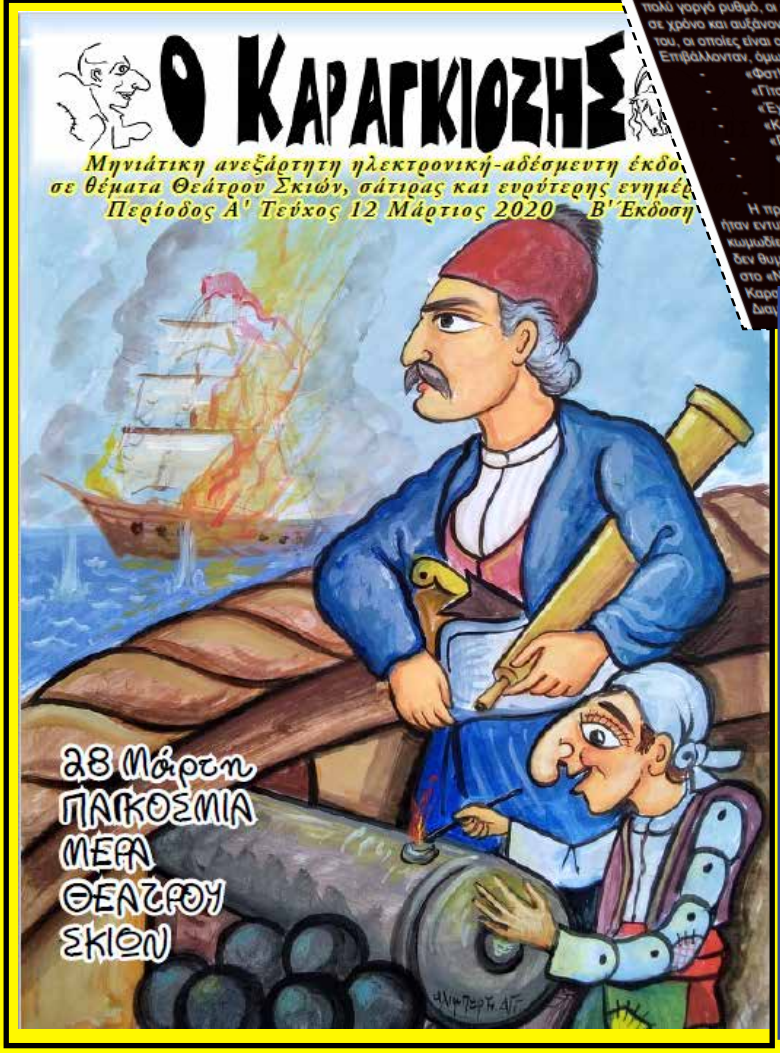

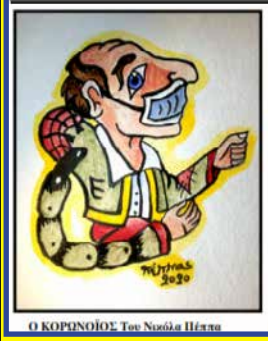

«Διαβάζω τα μυστικά της τέχνης»
Με φετινή πρώτη ενότητα «1821 από την θυσία στην απελευθέρωση της Ελλάδας»

Αναλύοντας γνωστά έργα ζωγραφικής και η συμβολή της Μυκόνου στις ιστορικές στιγμές που αναφέρονται.

Τα μαθήματα θα γίνονται με έδρα την ΚΔΕΠΠΑΜ διαδικτυακά.

Οι φετινές εργασίες θα είναι μια προσφορά για το 1821 από τη Μύκονο για όλη την Ελλάδα, με την ευκαιρία της επετείου των 200 χρόνων από την Επανάσταση.

Με την εμβάθυνση γνωστών έργων, με θεματική εμπνευσμένη από τα χρόνια της Επανάστασης, μαθαίνω πώς βλέπω, αναλύω, ανακαλύπτω τα μυστικά τους και εκφράζομαι για επτά έργα ζωγραφικής και άλλες δημιουργίες, με τα έργα:

1-Ποιος ζωγράφισε τους ήρωες του '21 όπως το πορτραίτο της Μαντώ Μαυρογένους και γιατί; Ποια η συμβολή του στον αγώνα της Ελλάδας.

2-Το πορτραίτο της Μαντώ Μαυρογένους-Πώς και

γιατί απεικονίστηκε η Μαντώ στο γνωστό πορτραίτο που όλοι γνωρίζουμε.

3-Η έξοδος του Μεσολογγίου-Η έννοια της σύνθεσής του-Χρωματική γκάμα-Μικρότερες συνθέσεις μέσα σε αυτό. Σύμβολα και πραγματικά γεγονότα. Η σύνδεσή του με έργα αγιογραφίας.

4-«Η σφαγή της Χίου» και «οι Σουλιώτισσες», δύο δραματικές στιγμές της Επανάστασης, χάραξη του κάθε έργου, κοινά και διαφορές τους-χρωματολογική γκάμα, μικρές και μεγάλες συνθέσεις σε αυτά. Ο ρόλος του φωτός και της σκιάς.

5-Η δολοφονία του Καποδίστρια-Πώς απεικονίζεται με φωτογραφική ιδέα η στιγμή αυτή, η επιλογή του ζωγράφου για τις φιγούρες-Κίνηση και έκφρασή τους-Πώς και γιατί φτάνει σε αυτή την απόδοση. Η σημασία των Ελλήνων ζωγράφων σε ιστορικές θεματογραφίες.

6- Η Ελλάς ευγνωμονούσα. Χάραξη του έργου-Χρωματική γκάμα στα διάφορα επίπεδα της σύνθεσης. Ο συμβολισμός των απεικονιζόντων και γεωμετρικά σχήματα που ενυπάρχουν για τη μεταφορά αισθημάτων στον θεατή.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Μαζί με την παρουσίαση αυτών των έργων θα παρουσιαστούν και οι κρυφές στιγμές της σημαντικής παρουσίας των Μυκονιατών και συμβολής τους στον Αγώνα. Στο τέλος της επιστολής, παραθέτουμε τα έργα αυτά, η σειρά δεν είναι η σειρά που αναφέρονται.

Με τα έργα αυτά μαθαίνουμε, σκεφτόμαστε, αναλύουμε:

-Πώς βλέπω ένα έργο τέχνης.

-Τη συμβολική και χρωματική του σημασία.

-Τα σύμβολα και η σύνθεση της εποχής του.

-Η σημασία της χάραξης και η μεταφορά της στο ασυνείδητό μας.

-Ο λόγος επιλογής του ζωγράφου στη θεματική του.

-Μύθος και πραγματικότητα στην τέχνη και τον καλλιτέχνη.

-Το ύφος και συνήθειες μιας εποχής στη δημιουργία των έργων.

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ-ΤΗΛΕΦΩΝΑ:
Μαρίνα Πετρή 6978064528
και ΚΔΕΠΠΑΜ 22890-27190

200 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΕΛΛΑΔΑ 1821

ΕΡΧΕΤΑΙ:

Βιβλίο εικονογραφημένο
του Σωτήρη Χαρίδημου
για πολλά γέλια!!!
Θα κυκλοφορήσει στις 20 Αυγούστου 2021